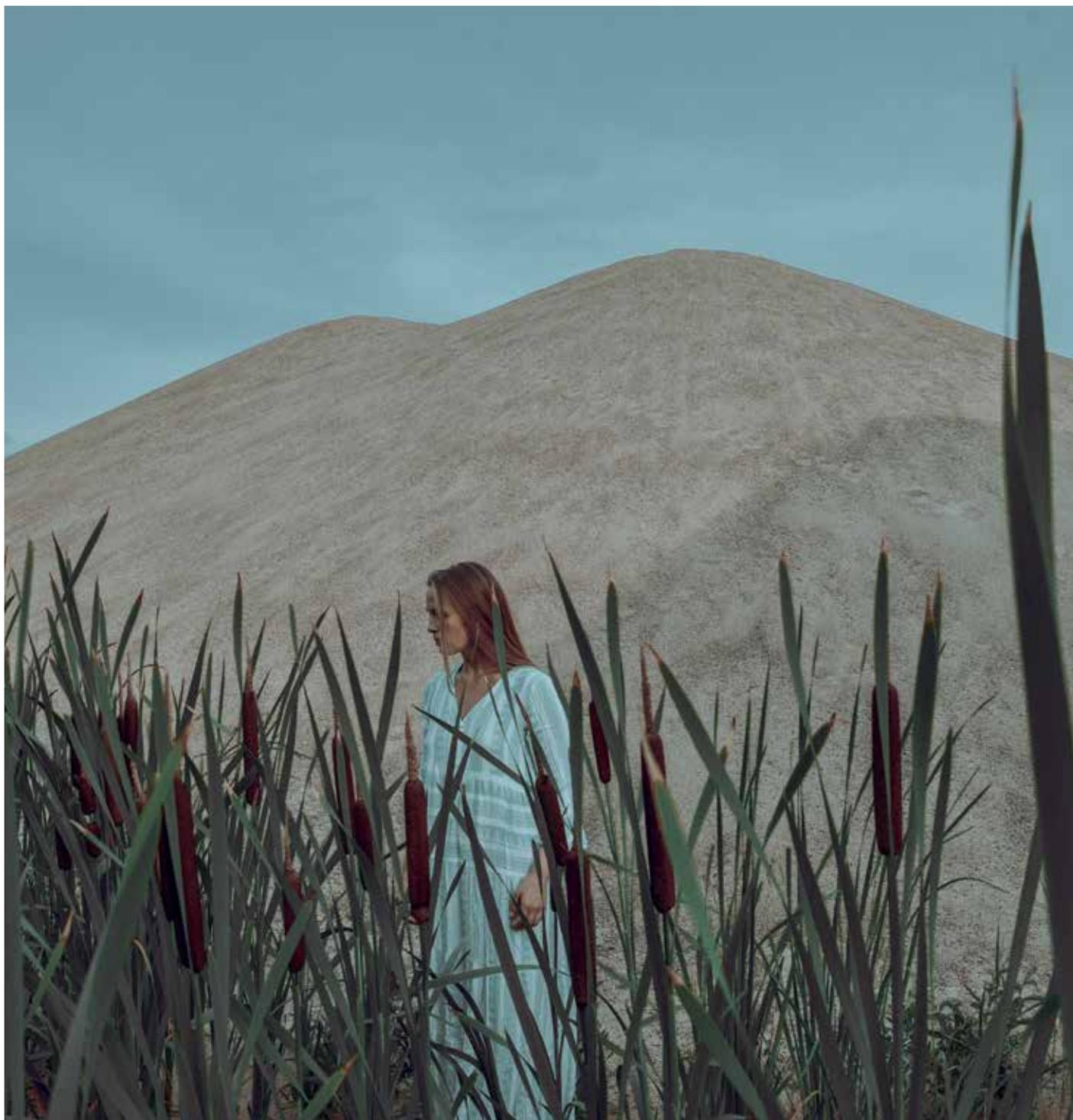

FOTOAJAKIRI / ESTONIAN PHOTO MAGAZINE

POSITIIV

46 / 2021 SÜGIS / AUTUMN

ANNA KÕUHKNA, HIROSHI SUGIMOTO, SARAH VAN RIJ, LIV LIBERG, PEETER LAURITS,
ÜLO PIKKOV, FREDERIK KLANBERG, ANN VIISILEHT, ANTTI SINITSYN, MARTIN SIPLANE

Loomisrõõm on meie algolemus

THE JOY OF CREATION IS OUR ORIGINAL ESSENCE

Hea Positiivi lugeja

Lapsepõlves on mäng ja loomine midagi enesestmõistetavat. Kuhu see paljudel vahepeal kaob? Mida me küll teeksime ilma loovinimesteta, kelle sügav ja ergas isiksus, tähelepanelik pilk, arutlev meelelaad ning loominguline kirg võimaldavad luua teoseid, mis avardavad meie maailmanägemist ja tajukeeli või pakuvad vahetut äratundmisrõõmu?

Anna Kõuhkna on mitmekülgne kunstnik, kes loob oma maalidel ja fotodel tegelaskujusid, kelle arenguteed avarduvad isiksusest universaalseks sümboliks.

Hiroshi Sugimoto esitab oma loomingus olulisi küsimusi fotograafia ja aja, tegelikkuse ja illusioonide kohta.

Positiiv uuris Tallinna Fotokuu ja Foto Tallinn kunstimesi korraldajatelt, kuidas on sündmuste formaat aastate jooksul muutunud ning mida põnevat on oodata tänavu.

Ülo Pikkov mõtiskleb fotograafiast kui mineviku demokratiseerijast ja tasakaalustajast.

Frederik Klanberg kaardistab postsovetlikku ruumi läbi isiklike lapsepõlvemälestuste ja kollektiivse mälu.

Ann Viisileht kutsub vaataja külla maale oma vanavane-mate juurde.

Antti Sinitsyn on paneelmajadega linnamaastikud maalitud kaamera abil unenäoliseks nägemuseks.

Martin Siplane esitleb seerias „Abstractcity“ värviküllaseid stseene linna eripalgelisest olemusest.

Mareli Reinhold arutleb näituse „Kunstiturg, elu ja surm“ põhjal, kuidas kunstnik endale meelepäraseid teoseid luua saab, kui tarbija kujundab seda, mida ta tarbida soovib.

Kuidas täiskasvanuna leida endas üles loomisrõõm? Loovgraaf on veebikeskkond, mis julgustab tegema loovaid valikuid.

Ilusat fotosügist soovides

Kristel Schwede
Positiivi väljaandja ja peatoimetaja

Dear Positiiv Reader

In childhood, play and creation are something taken for granted. Where does it disappear to for so many? What would we do without creative people whose deep and vivid personalities, attentive gaze, reasoning minds and creative passion allow them to create works that broaden our world-view and languages of perception or offer the immediate joy of recognition?

Anna Kõuhkna is a versatile artist who creates characters in her paintings and photographs, whose development paths expand from a personality into a universal symbol.

Hiroshi Sugimoto asks important questions about photography and time, art and science, reality and illusions in his work.

Positiiv talked to the organisers of Tallinn Photomonth and art fair Photo Tallinn to learn how the format of the events has changed over the years and what we can expect this year.

Ülo Pikkov reflects on photography as a democratiser and balancer of the past.

Frederik Klanberg maps the post-Soviet space through personal childhood and collective memory.

Ann Viisileht invites the viewer to the countryside to visit her great grandparents.

Antti Sinitsyn has used a camera to paint his urban landscapes depicting panel buildings into dreamlike visions.

In his series Abstractcity, Martin Siplane presents colourful scenes that talk about the diverse nature of the city.

Mareli Reinhold discusses how the artist can create the works that they want when the consumer shapes what they want to consume, doing so based on the *Art Market, Life and Death* exhibition.

How do we find the joy of creation as an adult? *Loovgraaf* is an web environment that encourages creative choices.

Wishing you a beautiful photo autumn

Kristel Schwede
Publisher and editor in chief

Sisukord

Contents

1
Loomisrõõm on meie algolemus
THE JOY OF CREATION IS OUR ORIGINAL ESSENCE
Kristel Schwede

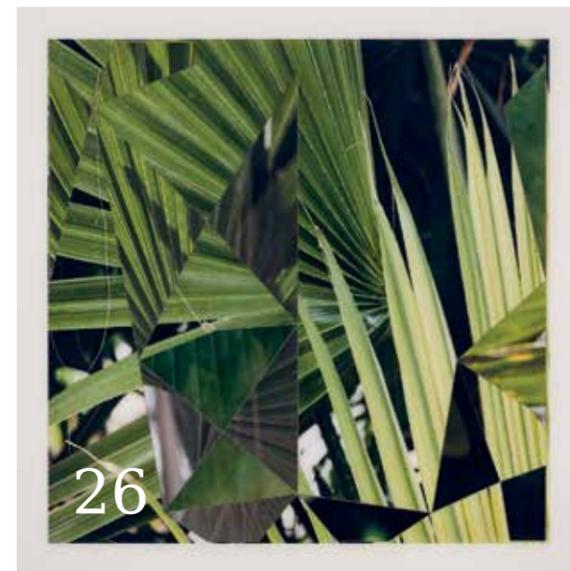
8
Voolule truu
FAITHFUL TO THE FLOW
Fotod / Photos: Anna Kõuhkna
Küsis / Interview: Kristel Schwede

Esikaas / Cover
Anna Kõuhkna
Voolule truu / Faithful To The Flow

Tagakaas / Back cover
Antti Sinitsyn

26
Paul Kuimet
Crystal Grid 11 (Brooklyn-Tallinn-Meise). 2020
Photo Tallinn Art fair 2021

18
Nägemisreisile Hiroshi Sugimoto
ON A VOYAGE OF SEEING WITH HIROSHI SUGIMOTO
Fotod / Photos: Hiroshi Sugimoto
Tekst / Article: Marko Toomast

26
Fotokuu ja foto Tallinn kunstimes 2021
PHOTOMONTH AND PHOTO TALLINN ART FAIR 2021
Küsis / Interview: Kristel Schwede

36
Fotograafia mineviku demokratiseerijana
PHOTOGRAPHY AS THE DEMOCRATISER OF THE PAST
Fotod ja tekst / Photos and article: Ülo Pikkov

8
Anna Kõuhkna
Voolule truu
Faithful To The Flow

38
Tagasirännak postsovetlikku ruumi
JOURNEY BACK TO THE POST-SOVIET SPACE
Fotod / Photos: Frederik Klanberg
Tekst / Article: Marko Toomast

38
Frederik Klanberg
Põrand oli laava
The Floor Was Lava

46
Aknad niitudele / suvedest saavad aastad
WINDOWS TO MEADOWS /
SUMMERS BECOME YEARS
Fotod ja tekst / Photos and article: Ann Viisileht

54
Ambient portreed
AMBIENT PORTRAITS
Fotod / Photos: Antti Sinitsyn
Tekst / Text: Antti Sinitsyn, Kristel Schwede

70
Näitus "Kunstiturg, elu ja surm"
Exhibition Art Market, Life and Death
Foto: Andreas Baudisch

62
Mötteline linn
ABSTRACT CITY
Fotod: Martin Siplane
Küsis / Interview: Kristel Schwede

70
Siin- ja sealpool kaost
ON BOTH SIDES OF CHAOS
Mareli Reinhold

74
Kuidas hoida loomisrõõmu?
HOW TO PRESERVE THE JOY OF CREATION?
Kristel Schwede
Fotod: Valik Loovgraafi virtuaalnäituselt "Koht, kus ma loon"
Photos: Selection from Loovgraaf's *The Place Where I Create* virtual exhibition.

Kaasaegse kunsti biennaal

TALLINNA FOTOKUU

1.09 – 17.10.2021

PHOTOMONTH

IG @tallinn_photomonth

FB @tallinn_photomonth

www.fotokuu.ee

Fookuskaugus 500mm · Ava F/6.7 · Säriaeg 1/250s · ISO 1600

Pretsedenditu 500mm ultratelesuum annab loomingule tiivad

UUS

Dramaatilised lähivaated kaugelt eemalt.
VC ja kiire AF abil jäädvustad kõik tabatud hetked.

Suumi ja lase visioonil lennata

150-500_{mm} F/5-6.7

Di III VC VXD (Mudel A057)

Sony täiskaader hübriidile

Sony E-mount bajonett

 Hind 1499€
www.photopoint.ee

TAMRON
Focus on the Future

FOTOAJAKIRI **POSITIIV**

Telli endale või sõbrale!
Aastatellimuse hind Eestis on 28 eurot
positiiv.ee/tellimine

ESTONIAN PHOTO MAGAZINE **POSITIIV**

One year subscription in Europe 59 EUR
in other countries 69 EUR
info@positiiv.ee

Roo 21a Tallinn 10611 Estonia
positiiv.ee info@positiiv.ee
www.facebook.com/FotoajakiriPositiiv

18.9.–5.12.2021

Kuraator:
Corina L. Apostol

Zach Blas, Contra-Internet: Jubilee 2033, 2018

MIS SILLUTAB TEED UUELE MAAILMALE?

TALLINNA KUNSTIHOONE TALLINN ART HALL

Vabaduse väljak 8

K-P / Wed-Sun / Срד-Вск 11-18

kunstihoone.ee

Voolule truu

FAITHFUL TO THE FLOW

Fotod / Photos: Anna Kõuhkna
Küsis / Interview: Kristel Schwede

Igaühe elu siin maa peal võib vaadelda teekonna või arenguloona. Iseasi, kui palju me oma igapäevaelu elades seda teadvustame või analüüsime. Küll aga oleme alati valmis kaasa elama raamatu, filmi või visuaalkunsteose tegelaskujudele nende elurännakuil.

Anna Kõuhkna (1994) on kunstnik, kes alustas oma loomingulist teed joonistamise, kollaažide ja fotodega, valis siis mitmeks aastaks maalikunsti ja on nüüd uuel ringil fotoloominguga, mida näeb novembris galeriis Positiiv.

Anna loomingu teeb eriliseks tema tundlik ja filosoofiline meelelaad, tema oskus luua maalidel ja fotodel tegelaskujusid, kelle arenguteed avarduvad isiksusest universaalseks sümboliks.

Oled õppinud kunsti Tartu kõrgemas kunstikoolis ja Tallinna ülikoolis ning praegu lõpetad magistriõpinguid Eesti kunstiakadeemias. Millise loomingulise jälje on erinevad kunstikõrgkoolid sulle jätnud?

Tartusse kandideerides olin sisemiselt ebalev ja ebakindel keskkoolilõpetanu, teadmata, millist eriala üldse eluks valida. Mäletan, et paralleelsed valikud olid teoloogia ning isegi poliitseiakadeemia. Kuigi ma konkreetse ala peale (nahakunst) enam kui aastaks püsima ei jäänud, siis mäletan, et Tartu andis mulle baasi ja suuna. Tihe maalimine ja loominguline katsetamine teistes meediumides sai just sel perioodil alguse.

Kui järgmisel aastal end juba Tallinna ülikoolist leidsin, olin loominguliselt hoopis teistsugune inimene kui vaid aastake varem. Nende õpingute juures oli kõige tänuväärsem, et õppejõud toetasid iga tudengi omapära ja soovi väljendada end nii, nagu ta vajab ning mugavalt tunneb. Mäletan, et ma ei tundnud kordagi ennast kasti surutuna ega sisemiselt piiratuna, pea kõik õppejõud suunasid leebelt ja armsalt mind oma potentsiaali otsima ning arenema just sel moel, mis endale õige tundub. Õpingute ajal aitas Eve Kiiler mul teha esimese fotonäituse 2016. aastal, millega toimus sisemine nihe ja eneseusu tee algus.

Õpingute lõpuks hakkas välja kujunema aina konkreetsem käekiri. Õppekava aitas käsitleda kõiki meediumie alates keraamikast, fotost, maalist, klaasist kuni performance'ini välja. Olen siiralt tänulik, et sinna õppima sattusin.

Ja nüüd magistrirase Eesti kunstiakadeemias on jälle

The life of each and every one of us on this Earth could be seen as a journey or a growth story. How much of it we acknowledge or analyse as we live our everyday lives is another matter. However, we are always ready to cheer the characters in a book, film or work of visual art along on their life journeys.

Anna Kõuhkna (1994) is an artist who started her creative path with drawing, collages and photographs, then chose painting for several years and is now back to photography, which can be seen at Gallery Positiiv in November.

What makes Anna's work special is her sensitive and philosophical disposition, her ability to create characters in paintings and photographs whose growth paths expand from personality to a universal symbol.

You have studied at Tartu Art College, at Tallinn University, and are currently completing your Master's studies at the Estonian Academy of Arts. What creative imprint have different art colleges left on you?

When I applied in Tartu, I was an internally wobbly and insecure high school graduate, who didn't know which specialty to choose for my life at all. I remember that my parallel choices were theology and even the police force. Although I didn't stick with the specific area (leather crafting) for more than a year, I remember that Tartu gave me a foundation and a direction in the sense that frequent painting and creative experimentation in different media began during this period.

When I found myself at Tallinn University the following year, I was creatively a completely different person than just a year earlier. What I'm most grateful for from my studies is that the teachers supported the uniqueness and desire of each student to express themselves as they needed and felt comfortable. I remember that I never once felt forced into a box or internally constrained, almost all the teachers gently and lovingly guided me to find my potential and develop in the way that seemed right to me. During my studies, Eve Kiiler helped me to set up my first photo exhibition, in 2016, which marked an inner shift and the beginning of the path to self-belief.

By the end of my studies, I had started to develop an increasingly specific style. The curriculum helped me experiment with all media from ceramics, photography, painting and glass

Anna Kõuhkna

hoopis omamoodi näoga, see on pedagoogika, akadeemilisus, analüüs, korrektsus, mis kõik seob täielikult laialivalguva loomingulise osa ühtseks tervikuks. Mõlemaid on vaja. Mingil moel on need kaks omavahel kontrastid: kui bakalaureuseõpe oli loominguline katsetamine, eneseotsing ja -tunnetus, siis magistriõpe on mõtlemine, mõistus ja teadmised.

Mil viisil kaardistad enda kui kunstniku arenguspiiraale? Kas see on pigem isiklik sisetunne, näitused, erinevad meediumid või muutused tehnikas ja koloriidis?

Tagantjärele on kõige adekvaatsem kaardistada, sest looming hetkeseisundis tuleb sellisest kohast, kus sa parasjagu niivõrd ei analüüsi arengut, vaid vaatad nina ees olevat kindlat tööd või projekti. Tagasi vaadates märkad tõepoolest näiteks meeleolu ja eluperioodide mõju loomingule, mis väljendub värvides, kujutatud tegelaste olekus, valitud sümbolites. Looming on kuidagi paralleelne areng sellega, kuidas sa arened (või taandarened) inimesena, enda puhul lootes, et tegu on pigem olnud siiski pideva edasiminekinguga. Viimast ei tähista ainult see, kas teosed ja kujutatav läheb „paremaks” ja edukamaks, vaid ka see, kuidas tõepoolest enese sisetunne tehtut määrab – kas oled endaga tõelises kooskõlas, kas annad ausalt edasi seda, kes oled. Kindlasti on mingi osa märgatav ka tehnikas, see areneb samuti kaasa koos sisemise poolega.

Kui tähtis üldse on sulle teetähiseid ja muutusi märgata? Või eelistad intuitiivset kulgemist ja jäät kaardistamise pigem kunstiteadlaste hooleks?

On ikka tähtis, sest teatud arengu märkamine annab juurde potentsiaali tunnet – tunnet, et tuleb minna aina edasi, teha edasi, et areng kannab ja oled õigel teel. Aga tõepoolest, sellele ei saa mõelda loomeprotsessi ajal, sest siis tekib veidi võlts tunne: kas teen, et tõestada arengut, või selleks, et on tung teha. Areng nagu toimukski ainult siis, kui see pole eesmärk omaette. Mul on olnud ja oleks edaspidigi väga põnev lugeda ja kuulata, kuidas kunstiteadlased seda mõtestavad. Eneseanalüüs on üks asi, teine on kõrvaltvaataja märkamised.

2016. aastal väljas olnud fotonäitusel „Ähm” mõtisklesid illusioonide ja tegelikkuse, enda mõtete loodud valereaaalsuse ja kaotsi läinud südame hääle üle. Kas need teemad on sulle endiselt olulised? Milliste mõttemängudega praegu tegeled?

On ja ei ole ka. Nad on siiani päevakohased selles mõttes, et inimese areng ei lõpe. Olnuks imeline, kui pärast mõnda aega selle üle mõtisklemist ja näituse tegemist saanuksin panna punkti ja poleks kunagi enam pidanud nende teemadega tegelema. Aga sedavõrd palju, kui kogesin toona südamest kaugeleminekut, pole seda enam kordunud. Kuid liigun sellele ikka aina lähemale. Sama teema muutub iga astmega aina peenemaks, keerukamaks ja samal ajal ka aina vastutusrikkamaks. Arvan, et „Ähmi” ajal vaatasin teemadele veel läbi hilineistmelise silmade,

to performance. I am sincerely grateful to have studied there.

The Master's studies at the Estonian Academy of Art are, again, completely different. It's pedagogy, academics, analysis, correctness, all of which fully support the sprawling creative part in becoming a unified whole. Both are needed. Somehow, these two degrees are contrasts: while the Bachelor's was creative experimentation, self-exploration and self-perception, the Master's is thinking, reasoning and knowledge.

How do you map your development spirals as an artist? Is it more of a personal gut feeling, exhibitions, different media, or changes in technique and colour?

Mapping retrospectively is best because creation in its present state comes from a place where you're not so much analysing the development as focusing on the exact work or project in front of you. Looking back, you do indeed notice the effect of, for example, mood and life periods on your creation, which is expressed in colours, the attitudes of characters depicted, the symbols chosen. Creation is somehow a parallel development to how you yourself develop (or regress) as a person, hoping, when it comes to you, that it has been constant progress. This is marked not only by whether the work and what is depicted becomes 'better' and more successful but also by how your own inner feeling determines what has been done – are you in true harmony with yourself, are you honestly conveying who you are. Some of it is certainly noticeable in technique, too, as this also develops together with internal growth.

How important is noticing milestones and changes for you? Or do you prefer intuitively going with the flow and leaving mapping to art scholars?

It is important because noticing a certain growth adds a sense of potential, a feeling that you have to keep going, keep doing, that growth carries you forward and that you're on the right track. But really, you can't think about it during the creative process because then it starts to feel slightly false: Am I doing this to prove my growth or because I have the urge to do so? Development seems to take place only when it's not a goal in itself. It has been and would be very exciting for me to hear how art scholars interpret it. Self-analysis is one thing, what a bystander sees is another.

In the 2016 Ähm (Disquiet) photo exhibition you reflected on illusions and reality, on the false reality created by own thoughts and the lost voice of the heart. Do these topics still speak to you? What's on your mind today?

They do and they don't. They are still relevant in the sense that human growth never ends. It would have been wonderful if I thought about them for a while, set up an exhibition and then put a full stop at the end, never to deal with them again. But the extent to which I experienced moving

Anna Kõuhkna

pilk oli veidi liiga dramaatiline ja raske, nagu oli ka kogu too periood. Praegu võtan neid asju rahulikumalt, kuid näen, et siiani on inimeseks olemises palju eitust ning tõelist tõe, mis enda sügaval sees pidevat avastamist ootab, on lääne inimesel raske mõista.

Tõde on ikka ilusam Hollywoodi filmis ning samamoodi enda ootustes elule. Nüüd arvan, et tõde – lihtsalt tõde – pole hea ega halb, vaid ta on vabastav, on hoomamatult õige meile nähtamatutel põhjustel või hiljem selguvatel põhjustel. Huvitav on teada, kuidas ma mõtlen samadele teemadele kümme aastat hiljem ja siis juba kolmkümmend aastat hiljem.

Kui oled küsimused piltidesse põiminud ja näituseks vormistanud, kas näituse lõpuks oled ka vastused leidnud?

Olen seda kogenud küll, kuid ega see pidepunkt pikalt püsi, juba on uued küsimused ja teemad pead tõstnud. Mingi õppetunni võib kokku pakkida ja riulile asetada, korraks võib pea padjale panna ning kui silmad lahti teed, siis tervitab uus küsimus. Ja milline õnn, sest siis on põhjust jälle lahendada ehk luua.

Tundub, et looduskeskkonnal on sinu fotolugudes sama kandev roll kui inimtegelastel. Lood fotodel liikumise ja kestmise, kaduvuse ja püsivuse sõnumeid metsa ja pilvise taevaga. Kas oled looduse ja aastaegade teadlikult kontaktis ka igapäevaselt linnas elades? Või suhted looduskeskkonda pigem kui loomulikku ürgelementi, mille kohalolekut sa teadlikult ei erista?

Paigutan inimese loodusesse põhjusel, et ta on ise samamoodi selle ühe terviku element. Kui oskame end inimesena rohkem loodusega seostada, siis leiab juba terve hunniku tarkust, mis aitab mõtestada meie olemust või täpsemini isegi elamise olemust. Kogen seda enese teekonnal ning fotodel soovin jäädvustada hetki, kus tegelane end parasjagu loodusega ühtseks on tunnetanud, neid tarkusi endasse talletab. Nii et mulle tundub, et see on tõesti pigem teadlik ja tahtlik. Kuid ilm on eelmise ja selle fotoseeria juures vahetunud, pilvisest on saanud pigem selge taevas.

Millised on sinu jaoks pildistamise ja maalimise ühisosad? Mis muudab need meediumid võrreldavatuks? Millisel loomehetkel ja kuidas toimub sul meediumi valik: joonistamine, kollaaž, maal või foto?

Ühisosaks on tihti see, et maalin oma maale fotodest inspireerituna. Kuna fotograafia oli lapsena minu esimene armastus ja sellest kujunes välja järgmine – maalimine –, siis nad on minu puhul täielikult põimunud. Ma ei tea, kas kõrvaltvaataja seda maalides märkab, aga ise tean, et kõik see on fotograafia mõju tõlgendatud maalimisele. Võib-olla see ongi see, mis teeb minu maalidest just minu käekirja. Meediumid vahetuvad ülikooli ajal rohkem, isegi pidevalt. Praeguseks on sõelale

away from my heart back then hasn't been repeated, I keep moving closer to it. With each step, the topic becomes more and more refined, more complex and, at the same time, more imperative. I think that during Åhm, I looked at the topics through the eyes of a late teenager, a little too dramatically and heavily as the period itself was. Now I take these things much more calmly, although I can see that there's still a lot of denial about being a person, and it's difficult for a Westerner to understand the real truth that is waiting to be discovered deep inside.

The truth is much more beautiful in a Hollywood movie as is one's expectation of life. Today, I think that the truth – just the truth – is neither good nor bad, it's liberating, it's imperceptibly right for reasons unknown to us or reasons that become apparent later. It would be interesting to know how I think about the same topics ten years later, and then thirty years later.

When you have woven the questions into the images and formalised them into an exhibition, have you found the answers by the end of the exhibition?

I have experienced this, but this point of reference tends to not last long as new questions and new topics make themselves known. You can pack up a lesson and put it on a shelf, you can rest your head on a pillow for a moment, and when you open your eyes again, a new question is there to greet you. And what luck, because then there's a reason to solve and to create again.

It seems that the natural environment plays as important a role as human characters in your photo stories. You create messages of movement and staying, disappearance and permanence through the forest and cloudy sky. Are you consciously in contact with nature and the seasons when living in the city on a daily basis?

I place the human in nature because they, too, are an element of this one whole. If we as people could relate to nature more, we would find plenty of wisdom to help us make sense of our own nature, or, more precisely, the nature of being. I'm experiencing this on my own journey, and in my photos. I want to capture moments where a character feels that they're part of nature, storing these bits of wisdom inside themselves. So, it seems to me that it is, indeed, conscious and intentional. But the weather has changed between the previous photo series and this one: the clouds have given way to clear skies.

What do photography and painting have in common for you? What makes these media incomparable? At what creative moment and how do you choose the media – drawing, collage, painting, or photo?

What they often have in common is that I paint my

jäänud foto ja maal, joonistan vaid maalide kavandite raames. See ei tähenda muidugi, et ma näiteks kollaaži ja joonistamise juurde kunagi tagasi ei pöördu, olen igati avatud sellele, kuhu elu järgmiseks kannab ja mis inspireerib. Tundub, et mingil perioodil lihtsalt tunnen kontakti ja tõmmet teatud vahenditega, praeguseks isegi mugavust. Mugavus pole alati hea, aga kohati annab ta meediumi käsitlemisel teatud voolu, niisuguse valdamise turvatunde.

Märkasid, et veel 2019. aastal rääkisid oma fotoseeriatega tegelaskujudest kui neidudest. 2020. aastal valmisid aga maal pealkirjaga „Naine ja sisemine laps“. Kas neiu on saanud naine?

Mingis mõttes kindlasti. Aga ma tean, et ta on ka alles teel. Ma tunnen, et kui mingi üleminek toimub, siis enamasti kipub ta olema pikaajaline, mitte järsk. Nõnda on ilmselt ka küpsusega. Ikka on tegelaskujudes ja minus endas väikest last, fragmente neiupelest, aga märgatavalt on tulnud juurde ka keegi uus, kes mõtleb ja käsitleb asju juba teistmoodi, läbi tarkuse valguse. Selle avarumine tundub olevat piiritu, palju on veel edasi minna.

Palun räägi oma uuest fotoseeriast ja näitusest. Kas protsessi käigus oled avastanud enda jaoks uusi teemasid või küsimusi, mida lähemalt uurida soovid?

Uue seeria nimi on „Voolule truu“. Mulle meeldib oma fotoseeriaid võtta kronoloogilises narratiivis, sest eelmine rääkis meeleolust ja paigast, kus oli veel veidi kõle ja üksildane. Metafoorina võttes oli „Heljub omal maal“ (2019) kui talv ja praegune seeria on kevad. Päike hakkab lausa sisse tungima ning hingata on kergem, enesega ja ümbritsevaga on tõelisem kontakt ja mõistmine.

Mulle tundub, et see, millest jutustan, toimub nii minu isiklikul tasandil kui ka maailma tasandil. See võib tunduda praeguse olukorra mõttes vastuoluline või arusaamatu, aga olen seda aega mõistnud ja võtnud just suure muutusena millegi helgema poole. Maailm justkui oleks vahetumas egost südame tasandile, või avarduvad meile mingid sagedused, mis meile varem kättesaadavad ei olnud.

Muidugi võib see kõik olla ka vaid minu enese kummaline siseprotsess, sest igaüks ju ometi tajub ümbritsevat just selle kaudu, mis toimub tema sees.

paintings inspired by photos. Since photography was my first love as a child and it transformed into the next, painting, they're completely intertwined for me. I don't know if a bystander would notice it in my paintings, but I know that all this is the effect of photography interpreted into painting. Perhaps that's what gives my paintings a particular style. The media changed more, even constantly, during my university days. At present, photography and painting have remained, while drawing only comes to play in the form of drafts for paintings. Of course, this doesn't mean that I would never return to, for example, collage or drawing. I'm completely open to where life takes me next and what inspires me. It seems that at some point you just feel the connection and attraction to certain means, even comfort right now. Comfort isn't always a good thing, but at times it gives a certain flow, this sense of security of skill, to the treatment of the medium.

I noticed that back in 2019, you were talking about how the characters of your photo series are girls. However, in 2020, you completed a painting titled Naine ja sisemine laps (Woman and the Inner Child). Has the girl become a woman?

In a sense, absolutely. But I know that she's also still on that journey. I feel that when a transition takes place, it usually tends to be long-term rather than abrupt. That's probably the case with maturity, too. There's still a small child, fragments of girlhood, in my characters, but there are also significant signs of someone new who thinks about and deals with things differently, through the light of wisdom. But her growth seems limitless, there's still a long way to go.

Please talk about your new photo series and exhibition. Have you found new topics or questions you would like to explore further during the process?

The title of the new series is Voolule truu (Faithful to the flow). I like to view my photo series as a chronological narrative because the previous series talked about the mood and place and it was still a bit bleak and lonely. As a metaphor, Heljub omal maal (Hovering in Her Own Land, 2019) was winter and this series is spring. The sun begins to penetrate, it's easier to breathe, there's truer contact with and understanding of yourself and your surroundings.

It seems to me that what I'm talking about is taking place both at my personal level and on a global level. It may seem contradictory or incomprehensible in the current context, but I have understood and approached this as a major change towards something brighter. It's as if the world is making a change from ego to the level of the heart, or as if some frequencies that were not available to us before are being revealed.

Of course, all this might just be my own strange internal process because everyone perceives their surroundings through what is taking place inside themselves.

Nägemisreisile Hiroshi Sugimotoga

ON A VOYAGE OF SEEING WITH HIROSHI SUGIMOTO

Fotod / Photos: Hiroshi Sugimoto

Tekst / Article: Marko Toomast

Hiroshi Sugimoto (1948) on Jaapani fotokunstnik, kes esitab oma loomingus olulisi küsimusi fotograafia ja aja, kunsti ja teaduse, tegelikkuse ja illusioonide kohta. Ta on sündinud Tokyos, õppinud Rikkyo ülikoolis poliitikat ja sotsioloogiat ning omandanud kaunite kunstide bakalaureuse kraadi Los Angelese kunsti- ja disainikõrgkoolis. Sugimoto on tänaseni tegutsev fotograaf ja arhitekt, kes elab New Yorgis ja Tokyos, kus tal on arhitektuuribüroo.

Minu esimene kokkupuude Hiroshi Sugimoto loominguga leidis aset 1990. aastate keskel, kui avastasin ühes fotoajakirjas tema fotod ja loo. Need puudutasid mind sügavalt ning muutusid tähenduslikuks ja märgiliseks. Eriti tema seeria „Meremaastikud“.

Oma mereseerias mõtestab Hiroshi Sugimoto lahti vee ja õhu tähenduse ning nende saladuse. Need algelemendid on nii tavalised, et me ei pruugi neile tähelepanu pöörata, kuid ometigi garanteerivad nad meie olemasolu ning võivad seda ka ohustada. On see tõesti kokkulangevus? Kõigil Sugimoto merefotodel, mis on üles võetud suureformaadilise kaamera-ga, on horisont paigutatud täpselt keskele, et näidata vee ja õhu võrdset tähtsust.

Sugimoto alustas meremaastike pildistamist 1980. aastal, reisis Põhja-Jäämerest kuni Musta mereni ning jäädvustades rahulikku silmapiiri, kus meri kohtub taevaga. Sari sisaldab ligi 200 mustvalget fotot. Sugimoto on öelnud, et iga kord merele vaadates tunneb ta rahustavat turvatunnet, justkui külastaks oma esivanemate kodu: „Asun nägemisreisile!“ Ta on öelnud oma meremaastike kohta, et sellist horisonti nagu fotodel võisid näha ka meie mitme miljoni aasta tagused eelkäijad. See on miljoneid aastaid püsinud muutumatuna.

Hiroshi Sugimoto üks esimesi fotoprojekte oli „Dioraamid“. Dioraam on poolringis 180–270° nurga all kõverdatud pilt, mida kasutatakse muuseumides teaduse ja tehnika saavutuste, ajalooliste sündmuste või sugestiivsete loodusvaadete edasiandmiseks. Dioraami mõtles välja 1822. aastal Louis-Jacques Daguerre, mees, kes leiutas fotograafia prototüübi dagerrotüüpi. 1974. aastal, kui Sugimoto jõudis esimest korda New Yorki, käis ta tihti loodusemuuseumide väljapanekuid vaatamas. Fotokunstniku esimene dioraam on jääkarust, kes jääpangal ulpides hüljest jahib („Polar Bear“, 1976). Kaks aastakümnet

Hiroshi Sugimoto (1948) is a Japanese photographer who asks important questions about photography and time, art and science, reality and illusion in his work. He was born in Tokyo, studied politics and sociology at Rikkyo University, and received his Bachelor's degree in fine arts at the Art Center College of Design in Los Angeles. Sugimoto is still working as a photographer and architect living in New York and Tokyo where he has an architectural firm.

My first exposure to Hiroshi Sugimoto's work was in the mid-1990s, when I discovered his photographs and stories in a photo magazine. They touched me deeply and became meaningful and significant. Particularly his Seascapes series.

In his series on the sea, Hiroshi Sugimoto deconstructs the meaning of water and air in an attempt to unravel their secret. These basic elements are so common that we may not pay any attention to them, and yet they guarantee our existence, and can also endanger it. Is this really a coincidence? In all of Sugimoto's photos of the sea taken with a large-format camera, the horizon is positioned exactly in the centre to show the equal importance of water and air.

Sugimoto began photographing seascapes in 1980, travelling from the Arctic Ocean to the Black Sea capturing the calm horizon where the sea meets the sky. The series contains nearly 200 black and white photos. Sugimoto has said that every time he looks at the sea, he feels a calming sense of security, as if visiting his ancestral home: “I embark on a voyage of seeing”. He has said about his seascapes that a horizon like the one in the photos could be seen by our predecessors millions of years ago. It has remained unchanged for millions of years.

One of Hiroshi Sugimoto's first photo projects was Dioramas. A diorama is a curved image in a semicircle at an angle of 180–270° used in museums to convey scientific and technical achievements and historical events, or to suggest nature views. The diorama was invented in 1822 by Louis-Jacques Daguerre, the man who invented the daguerreotype. In 1974, when Sugimoto first arrived in New York, he often visited exhibitions at natural history museums. The photographer's first diorama was of a polar bear hunting a seal on an ice floe (Polar Bear, 1976). Two decades later, a series of early human ancestors (Earliest Human Relatives, 1994) was completed, which

Hiroshi Sugimoto
Caribbean Sea, Jamaica. 1980

Hiroshi Sugimoto
Ligurian Sea, Savio. 1993

hiljem valmis seeria varasematest inimeste eellastest („Earliest Human Relatives”, 1994), mis on visuaalselt eriti silmapaistev ja seda kahest vaatenurgast. Esimene neist on seotud hominiid Lucy müüdi sünniga. Teiseks: kui Hiroshi Sugimoto ühe silma sulges ja perspektiiv kadus, tundus kõik kuidagi väga reaalne. Ta on öelnud selle kohta: „Leidsin, kuidas maailma näha nii nagu kaamera seda teeb. Ükskõik, kui võlts ka objekt ei tundu, tundub see sama hea kui ehtne.” Jah, nii see ju ongi, sest inimene näeb objekte kolmemõõtmeliselt, kaamera objektiiv aga kahemõõtmeliselt ning sellest tuleneb ka erinevus binokulaarse ja monokulaarse nägemise vahel.

Ühel õhtul Ameerika loodusmuuseumis pildistades tabas Sugimoto peaaegu hallutsinatiivne nägemus, mille ta sõnastas järgmiselt: „Oletame, et jäädvustate terve filmi ühe kaadrina. Kas tulemuseks peaks olema särav valge kaader?” Ta hakkas kohe katsetama, kas see ka realselt toimib. Ühel pärastlõunal astus ta East Village’i odavasse kinno, kaasas suureformaadiline kaamera. Niipea, kui film algas, avas ta katiku laia avaga. Kui säritus kaks tundi hiljem valmis sai, klõpsas ta katiku kinni. Kui õhtul film ilmutatud, oli tulemus plahvatuslik: tal oli õigus!

1994. aastal külastas Hiroshi Sugimoto Londonit ja Madame Tussaud’ vahakujude muuseumi. Kujud tundusid talle väga reaalsed. „Reaalsus on olemas, aga kuidas seda minu enda reaalsuseks muuta?” arutles Sugimoto. Tema vahakujudest tehtud fotosid vaadates tundub tõesti, justkui poseeriksid kujud

is particularly prominent visually from two perspectives. The first is related to the birth of the myth of the hominid Lucy. Secondly, when Hiroshi Sugimoto closed one eye and the perspective vanished, everything suddenly seemed very real. He has said: “I found a way to see the world as a camera does. However fake the subject, once photographed, it’s as good as real.” Yes, that’s true, because a person sees objects in three dimensions, while a camera lens sees them in two dimensions, hence the difference between binocular and monocular vision.

One evening while taking photographs at the American Museum of Natural History, Sugimoto had a near-hallucinatory vision, which he expresses thus: “Suppose you shoot a whole movie in a single frame. Would you get a shining white screen?” He immediately began experimenting to see if this is actually the case. One afternoon he walked into a cheap cinema in East Village with a large format camera. As soon as the movie started, he fixed the shutter wide open. When the exposure was completed two hours later, he clicked the shutter closed. When the film was developed that evening, the result was explosive – he had been right.

In 1994, Hiroshi Sugimoto visited Madame Tussaud’s Wax Museum in London. The wax figures looked very real to him. “The reality is there, but how to make it like my reality?” Looking at his photos of wax figures, it really does feel like the figures themselves are posing in front of the camera. Here, the

Hiroshi Sugimoto
Polar Bear. 1976

ise kaamera ees. Siin loob fotokunstnik oma laiaformaadilise kaameraga täieliku illusiooni, mis näitab tema peeni tehnilisi oskusi. „Fotograafia on kui *objet trouvé*, leitud objekt. Fotograafid ei loo kunagi tegelikku objekti, nad lihtsalt varastavad pildi maailmast,” arwab fotokunstnik.

Uurides mälu ja aega ning selle tajumist, annab Hiroshi Sugimoto oma töödele lisamõõtme. Teda võib nimetada esoteeriliseks praktikuks, kes kasutab pikki säriaegu ja annab ülevaate sellest, kuidas meedium saab tegelikkust nii varjata kui ka muuta. Illusioon muutub uueks reaalsuseks. Hiroshi Sugimoto on kui sulatusahi, kus idamaa meditatiivsed mõtted sulavad kokku läänemaailma praktikaga ning tulemuseks on meisterlikud müstilised stseenid ning sugestiivsed ja sügavad fototeosed, millel on lai filosoofiline ning kultuuriline taust.

Tema tööde mõju on suur. Laiendades arusaamu tänapäevasest fotograafiast, ehitab Sugimoto silla käsitöötraditsiooni ning digitaalse oleviku ja tuleviku vahel. Ta seab maailma kahtluse alla, mitte ainult ei dokumenteerigi seda. Tema nägemuslikku mõju võib näha paljude nüüdisfotograafide töödes.

Hiroshi Sugimoto: Accelerated Buddha. By Hiroshi Sugimoto. Éditions Xavier Barral, in partnership with Fondation Pierre Bergé - Yves Saint Laurent. Paris, 2013
www.sugimotohiroshi.com

photographer uses his large format camera to create a complete illusion, showing his exquisite technical skills. “Photography is like *objet trouvé*, a found object. A photographer never makes the subject, they just steal the image from the world”, the photographer believes.

By studying memory and time and how it is perceived, Hiroshi Sugimoto adds an extra dimension to his work. He can be called an esoteric practitioner who uses long shutter speeds and gives an overview of how a medium can both conceal and alter reality. The illusion becomes the new reality. Hiroshi Sugimoto is like a melting pot where the meditative ideas of the East merge with the practice of the Western world, resulting in masterful mystical scenes and suggestive and deep photographs with a broad philosophical and cultural background.

The impact of his work is great. Expanding the understanding of contemporary photography, Sugimoto is building a bridge between the craft tradition and the digital present and future. He not only documents the world but also questions it. His visionary influence can be seen in the works of many contemporary photographers.

Hiroshi Sugimoto: Accelerated Buddha. By Hiroshi Sugimoto. Éditions Xavier Barral, in partnership with Fondation Pierre Bergé - Yves Saint Laurent. Paris, 2013.
www.sugimotohiroshi.com

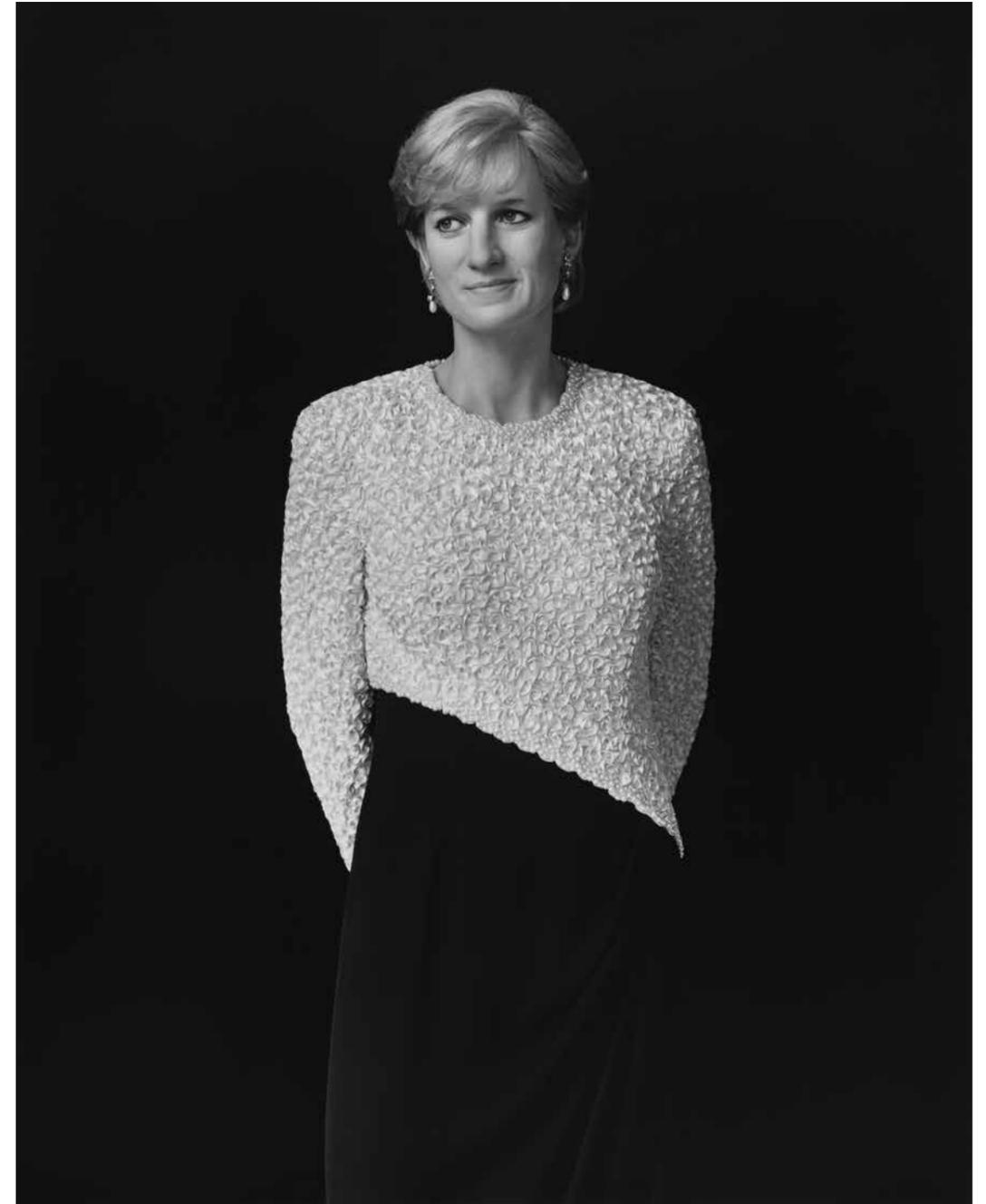
Hiroshi Sugimoto
Cinerama Dome, Hollywood. 1993

Hiroshi Sugimoto
Carpenter Center, Richmond. 1993

Hiroshi Sugimoto
Fidel Castro. 1999

Hiroshi Sugimoto
Diana, Princess of Wales. 1999

Fotokuu ja foto Tallinn kunstimes 2021

PHOTOMONTH AND PHOTO TALLINN ART FAIR 2021

Küsis / Interview: Kristel Schwede

Tallinna Fotokuu ja kunstimes Foto Tallinn kasvavad ja arenevad tänu tegusatele korraldajatele. Vestlesime käesoleva aasta ürituste eestvedajatega: Tallinna Fotokuu biennaali uute juhtide **Kulla Laasi** ja **Merilin Talumaaga** ning kunstimesi ühe korraldaja **Kadi-Ell Tähiste**ga.

Milline on Tallinna Fotokuu ja selle ühe peasündmuse, kunstimesi Foto Tallinn nägu 2021. aastal? Kuidas on sündmuste formaat aastatega muutunud?

Kulla Laas: Kuues Tallinna Fotokuu kaasaegse kunsti biennaal on võrreldes paari varasema toimumiskorraga mahult kompaktsem. Üldjoontes oleme seejuures pidama jäänud sarnase struktuuri juurde, kus keskel kohal on peanäitus, kunstimes ja kunstnikufilmide programm. Soovides hoida programmis ühtset sisulist fookust, avatakse ja laiendatakse peanäitusest lähtuvaid teemasid esmakordselt biennaali sümposiumil. Ka jätkub Tallinna Fotokuu laiahaardeline haridusprogramm, mis on olnud tähtsal kohal biennaali algusaastast peale.

Kadi-Ell Tähiste: Tänavuse Foto Tallinna kunstimesi nägu ja formaat on üldjoontes sarnane möödunud kordadega: seal on umbes 30 väljapanekut, mis tutvustavad tänapäeva fotokunsti värsked suundi. Nende seas on Eesti ja rahvusvaheliste kunstnike, kunstikollektiivide ja galeriide-projektiruumide esitlused. Tänavu toimub mess 10. korda. Rahvusvaheliste mõõtmega kunstimesiks on see aja jooksul orgaaniliselt arenenud Fotokunstnike Ühenduse kunstnikualgatus, kus olid väljas ainult ühenduse liikmete teosed.

2021. aastal tegeleb fotokuu ning selle peanäitus Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumis (EKKM) Eesti ja Venemaa kultuurikogukondade koostöoga ning ühtlasi soovitakse biennaali vältel luua võimalusi kohalike rahvusvähemuste kaasamiseks. Kuidas kaasamine täpsemalt käib?

Kulla Laas: Kohalikke rahvusvähemusi kaasatakse näiteks nii, et biennaali raames pakutakse koolinoortele mitmekeelset haridusprogrammi. Samuti leiab satelliitprogrammis aset mitu sündmust, mis toimuvad otseses koostöös eri päritolu ning vanuses publikuga. Peale näituste leiab aset erinevas formaadis

Tallinn Photomonth and The Foto Tallinn art fair are growing and developing thanks to active organisers. We talked to the leaders of this year's events **Kulla Laas** and **Merilin Talumaa**, the new directors of the Tallinn Photomonth Biennale, and **Kadi-Ell Tähiste**, one of the organisers of the art fair.

How do Photomonth, and one of its main events the Photo Tallinn art fair, look in 2021? How has the format of the events changed over the years?

Kulla Laas: The sixth Tallinn Photomonth Contemporary Art Biennial is more compact compared to the previous couple of years. In general, we have maintained a similar structure where the main exhibition, art fair and film programme are central alongside the main programme. Hoping to maintain a harmonious focus, the biennial symposium will for the first time expand topics arising from the main exhibition. In addition, Photomonth will continue with a broad education programme, which has played an important part in the event since the early years of the biennial.

Kadi-Ell Tähiste: By and large, the face and format of Photo Tallinn 2021 is similar to previous years: approximately 30 exhibits introducing the latest trends in contemporary photography, including presentations by Estonian and international artists, artist collectives and galleries/project spaces. This year, the fair will take place for the tenth time and has over time organically evolved from the artist initiative of the Estonian Union of Photography Artists, which featured only works of members of the Union in an art fair with an international dimension.

In 2021, Photomonth and its main exhibition at the Contemporary Art Museum of Estonia will focus on cooperation between the cultural communities in Estonia and Russia with the hope of creating opportunities to involve local national minorities in the course of the biennial. What does this involvement look like exactly?

Kulla Laas: The involvement of local national minorities takes the form of offering a multilingual education programme

Sarah van Rij
A Corner With. Quarantine
Still Life VII. 2020

sündmusi, mille puhul on tähtsal kohal kontakti loomine, dialoog ja koosolemine.

Miks on fotokuu puhul vaja püstitada konkreetset teemat? Mida kasulikku toob see vaatajale, kunstnikule, korraldajale?

Merilin Talumaa: Keskse teema püstitamine võimaldab luua biennaaliülest dialoogi erinevate programmi osade, autorite ja vaatajate vahel ning liita põhi- ja satelliitsündmused orgaaniliseks tervikuks. Peterburist pärit kuraatorite duo TOK (Anna Bitkina ja Maria Veits) on biennaali keskse näituse jaoks loonud kontseptuaalse raami, mis põhineb „intensiivsete paikade“ mõistel. Loodetavasti võimaldab see tekitada paralleelseid vaateid nende piirkondade vahel, kes on läbi elanud sarnaseid ajaloolisi ja sotsiaalseid muutusi. Kindlasti on see ka sümbolne lähtepunkt, millest pikemad koostöövormid alles võrsuma hakkavad.

Kuidas valite fotokuu näitustel, kunstimesil ja satelliitprogrammis osalejaid?

Merilin Talumaa: Sel aastal on fotokuu põhiprogrammi keskmes üks rahvusvaheline grupinäitus, mis leiab aset EKKM-is. Sellel näitusel osalevate kunstnike valiku on teinud TOK-i kuraatorid. Peanäituse kuraatorid omakorda valiti välja konkursi korras ning komisjoni poolt, kuhu kuulusid peale praeguse biennaali juhtide ka kahe varasema fotokuu kunstiline juht Laura Toots, Kai kunstikeskuse ja Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskuse (EKKAK) juht Karin Laansoo, välisliikmetena Columbia ülikooli antropoloogia doktorant Gustav Kalm ning kuraator ja kriitik Anna Goetz. Biennaali satelliitprogrammi valiti projektid avatud konkursi põhjal ning koostöös selleks loodud kohalikest kultuuriekspertidest koosneva komisjoniga.

Kadi-Ell Tähiste: Foto Tallinna kunstimesile valib avatud konkursil osalenud kandideerijate seast osalejad välja rahvusvaheline žürii, kuhu kuuluvad Shoair Mavlian (Photoworks, Suurbritannia), Sawako Fukai (SW_ Agentuur, Tokyo) ja Karin Laansoo (EKKAK, Kai kunstikeskus, Eesti). Žürii tööd ja valikuprotsessi juhivad messi kuraator, Amsterdamis elav ja töötav Isabella van Marle.

Foto Tallinn kunstimesile sai kandideerida umbes 20 päeva. Miks nii lühike aeg? Mitu fotokunstnikku või galeriid fotomesile mahub?

Kadi-Ell Tähiste: Messile sai kandideerida 25 päeva ehk peaaegu neli nädalat. Arvestades 2021. aasta mõnevõrra erakordseid olusid ja kunstnike-galeristide hõivatud töögraafikuid, pikendasime kandideerimise aega võimaluste piires kõigile soovijatele, kes korraldusmeeskonna poole selles küsimuses pöördusid, ning saatsime viimased taotlused žüriile ülevaatamiseks 12 päeva pärast „ametliku tähtaja“ kukkumist. Messile mahub kokku umbes 25-30 väljapanekut, mille seas

to schoolchildren as part of the biennial programme. In addition the satellite programme will include several events in direct collaboration with audiences of different backgrounds and ages. As well as the exhibitions there are several special event formats in which establishing contact, dialogue and togetherness are important.

Why is it important for Photomonth to have a specific theme? What is the benefit for the audience, the artist, the organiser?

Merilin Talumaa: Setting a central theme allows for a cross-biennial dialogue between different parts of the programme, authors and audience, as well as allowing the main and satellite events to combine into an organic whole. The conceptual framework created by the curators of TOK based on the term ‘intense places’ will hopefully allow us to create parallels between regions that have undergone similar historical and social changes. It’s certainly also a symbolic starting point from which longer-term forms of cooperation are just beginning to emerge.

How do you select participants in Photomonth’s exhibitions, art fair and satellite programme?

Merilin Talumaa: This year, an international group exhibition taking place at the Contemporary Art Museum of Estonia is at the heart of Photomonth’s main programme. The artists participating at the exhibition have been selected by the curator duo TOK from St Petersburg. The curators of the main exhibition were chosen through a competition by a jury which comprised, in addition to the heads of the current biennial, the art director of the previous two Photomonths Laura Toots, head of the Kai Art Centre and Estonian Contemporary Art Development Centre Karin Laansoo, along with doctoral student of anthropology at Columbia University Gustav Kalm and curator and art critic Anna Goetz as foreign members. The projects participating in the satellite programme of the biennial were selected through an open competition and in cooperation with a jury of local cultural experts set up for the purpose.

Kadi-Ell Tähiste: Participants in the Photo Tallinn art fair are selected from among the candidates who participated in the open competition by an international jury comprising of Shoair Mavlian (Photoworks, Great Britain), Sawako Fukai (Agency SW_, Japan) and Karin Laansoo (Estonian Contemporary Art Development Centre, Kai Art Centre, Estonia). The jury’s work and selection process are led by the curator of the fair Isabella van Marle, who lives and works in Amsterdam.

The period for applying for the art fair Photo Tallinn was about 20 days, why such a short period? How many photo artists or galleries can the photo fair accommodate?

Kadi-Ell Tähiste: Submission to the fair was open for 25

Foto Tallinn 2019
Foto / Photo: Aurelia Minev

Näitus „Enesehool“ EKA galeriis. Fotokuu 2019 satelliitprogramm
Exhibition „Self-care“ at EKA gallery.
Photomonth 2019 satellite program.
Foto / Photo: Helle Ly Tomberg

on kümme-kond galeriid-projektiruumi ning ülejäänud on end ise esindavad kunstnikud ja kunstnike ühendused.

Millised rahvusvahelised fotokunsti messid pakuvad teile inspiratsiooni ja eeskju? Miks?

Kadi-Ell Tähiste: Foto Tallinna üheks eeskjuks on Hollandis toimuv Unseen Amsterdam. See mess inspireerib just oma valikupõhimõtete poolest: Unseeni fookuses on kõige uuem ja värskem fotokunst, eriti esmakordselt esitletavat teost. Ka meie messi üks eesmärke on tutvustada huvilistele kunstnike uuemat loomingut ja trende tänapäevase fotokunsti maastikul. Unseeni mõju ja eeskju on meie tiimis sel aastal kahtlemata tuntuks, kuna tänavuse Foto Tallinna kuraator Isabella van Marle töötas varem pikalt Unseeni meeskonnas ning mina ise olin selle messi juures 2018. aastal praktikal. Muidugi hoiame silma peal ka fotokunsti maailmatasemel messidel ja festivalidel, nagu Paris Photo ja Photo London. Peale fotokunsti uute tuulte tutvustamise on Foto Tallinnal üks suuri eesmärke ka hoogustada kollegiaalset läbikäimist ja valdkonna professionaalide omavahelisi arutelusid. Selle külje pealt on põnevad nii-öelda artist-run- ja independent-messid, nagu näiteks Brüsselis toimuv Poppositions või Prantsusmaal aset leidvad Paris Internationale ja Art-O-Rama.

Igasugune kunstiväli on kui ühisteadvusega organism, mis koosneb eri eluetappe läbivatest kunstnikest. Millised on Tallinna Fotokuu ja Foto Tallinna põhimõtted eri põlvkonna ja käekirjaga fotokunstnike suhtes?

Kadi-Ell Tähiste: Foto Tallinna messivaliku kokkupanemise üks peamisi printsiipe on mitmekesisus. Järgime seda põhimõtet esmalt teoste teemade ja tehnikate puhul, aga võtame võimaluste piires arvesse ka messile valitavate kunstnike vanuselist ja soolist jaotust. Sealjuures peab arvestama, et saame oma otsused teha messile ise kandideerinud kunstnike seast ja taotlust esitama on oodatud nii alles alustavad kunstnikud, aktiivselt tegutsevad autorid kui ka tunnustatud meistrid.

Kulla Laas: Fotokuu korraldajatele on põlvkondadeüle- ne ja eriilmeliste tegevuste kaasamine väga olulised aspektid, millest lähtuda, kuid loomulikult oleneb igal korral palju kuraatorite uurimissuundadest ja valikutest. Sealjuures on väliskuraatoritele alati tehtud ülesandeks kaasata ka piisav hulk kohaliku kunstivälja autoreid. Seekordse peanäituse puhul on meil väga hea meel selle üle, et uute teoste loomiseks saavad võimaluse kohalikud noored kunstnikud, keda esitletakse üheskoos rahvusvahelise ning juba pikalt tegutsevate kunstnike koosseisuga.

days, or nearly four weeks. Given the somewhat extraordinary circumstances of 2021 and the hectic work schedules of artists/gallerists, we extended the application period as much as possible to all those who approached the team – we sent the last applications out to the jury for review 12 days after the official deadline. The fair can accommodate a total of about 25–30 exhibits, among which there are about ten galleries/project spaces and the rest are self-representing artists and artist collectives.

Which international photography fairs are an inspiration and an example to you? Why is that?

Kadi-Ell Tähiste: One example for Photo Tallinn is Unseen Amsterdam, in the Netherlands. The fair inspires us foremost because of its selection principles: Unseen focuses on the latest photographic art, especially work presented for the first time. One of the goals of our fair is also to introduce the latest work from artists and trends in the landscape of contemporary photography. The influence and example of Unseen is undoubtedly felt in our team this year because the curator of Photo Tallinn 2021 Isabella van Marle previously worked in the Unseen team for a long time, and because I did an internship at the fair in 2018. Of course, we are also keeping an eye on the world's top photography fairs and festivals, such as Paris Photo and Photo London. In addition to introducing the new winds in photography, one important goal of Photo Tallinn is also to stimulate collegial collaboration and discussion between professionals in the field. From this aspect, different artist-run and smaller, so-called, independent fairs such as POPPOSITIONS in Brussels or Paris Internationale and Art-O-Rama in France are also fascinating.

Any art scene is like an organism with a common consciousness made up of artists going through different stages of life. What are the policy and choices of Photomonth and Photo Tallinn with regard to different generations of photographers and photographers with different styles?

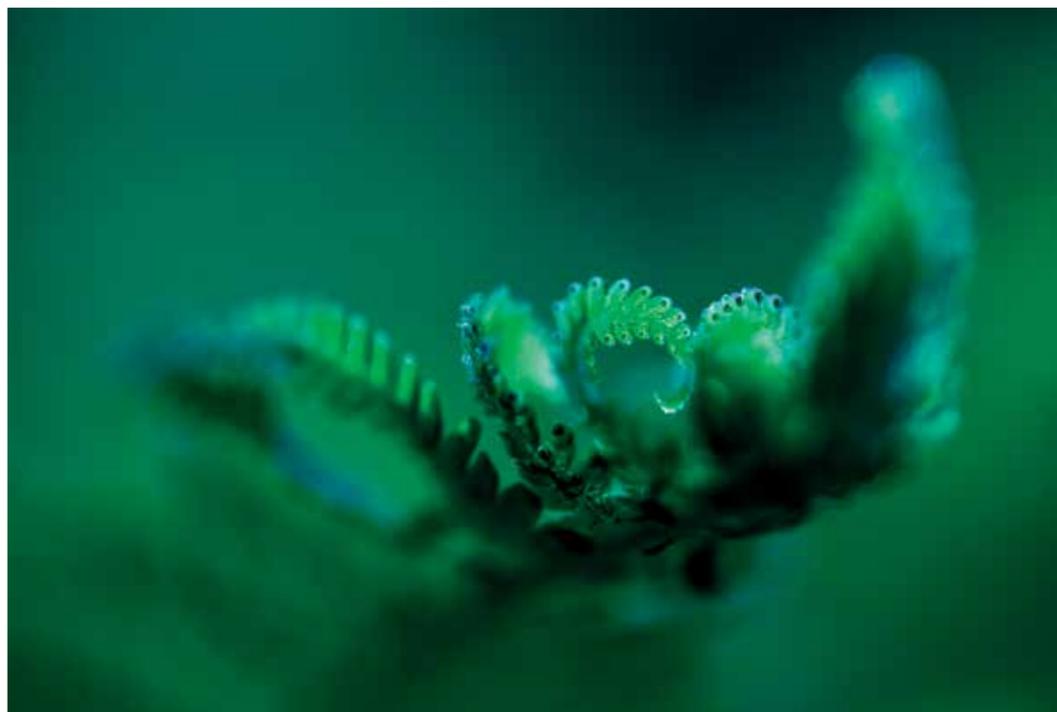
Kadi-Ell Tähiste: One of the guiding principles for putting together the fair picks for Photo Tallinn is diversity. We follow this principle first when choosing themes and techniques of works, but we also take into account, as much as possible, the age and gender distribution of the artists selected for the fair. We need to take into consideration the fact that we can make our decisions from among the artists who have applied for the fair themselves, and artists who are just starting out, actively working authors and renowned masters alike are welcome to submit their applications.

Kulla Laas: For Photomonth, the inclusion of intergenerational and diverse practices is a very important aspect to follow, but of course a lot always depends on the curators' research directions and choices. At the same time, the biennial has always set the task of involving a sufficient number of artists from the local art scene with foreign curators.

Kulla Laas: At this year's main exhibition, we are very pleased that the production of new works is open to local young artists who are presented together with an international and very experienced group of artists.

Gareth Kennedy
An Duine Nach Bhfuil, "eikellegi" mask kasutamiseks Time Rite'is (2019–2044), valmistatud 4300 aastases rabamännist, mis on lõigatud Errise rabast tööstuslikul turbakoristusel.
An Duine Nach Bhfuil, 'nobody' mask for use in Time Rite (2019–2044) made from 4300 year old Erris Bog Pine originally cut from the bog by industrial peat harvesting. Photo: Giulia Berto. Foto / Photo: Giulia Berto

Peeter Laurits
Vaal Gallery
Polyamoric Relay. 2021

2021. aastal osalevad Fotokuu peanäitusel EKKM-is järgmised kunstnikud / In 2021, the following artists will participate in the main exhibition of the Photo Month in EKKM:

Ola Hassanain (Sudan/The Netherlands), Jasmina Cibic (Slovenia/UK), Tali Keren (Israel/Palestine/USA), Alexander Morozov (Russia), Anawana Haloba (Zambia/Norway), Terike Haapoja (Finland), Gareth Kennedy (Ireland), Tanja Engelberts (The Netherlands), Natalia Tselyuba, Yulia Appen (Ukraine), Natalia Romik (Poland), Madlen Hirtentreu (EE), Anu Vahtra (EE), Anna Kaarma (EE), Laura Kuusk (EE), Roven Jõekäär (EE)

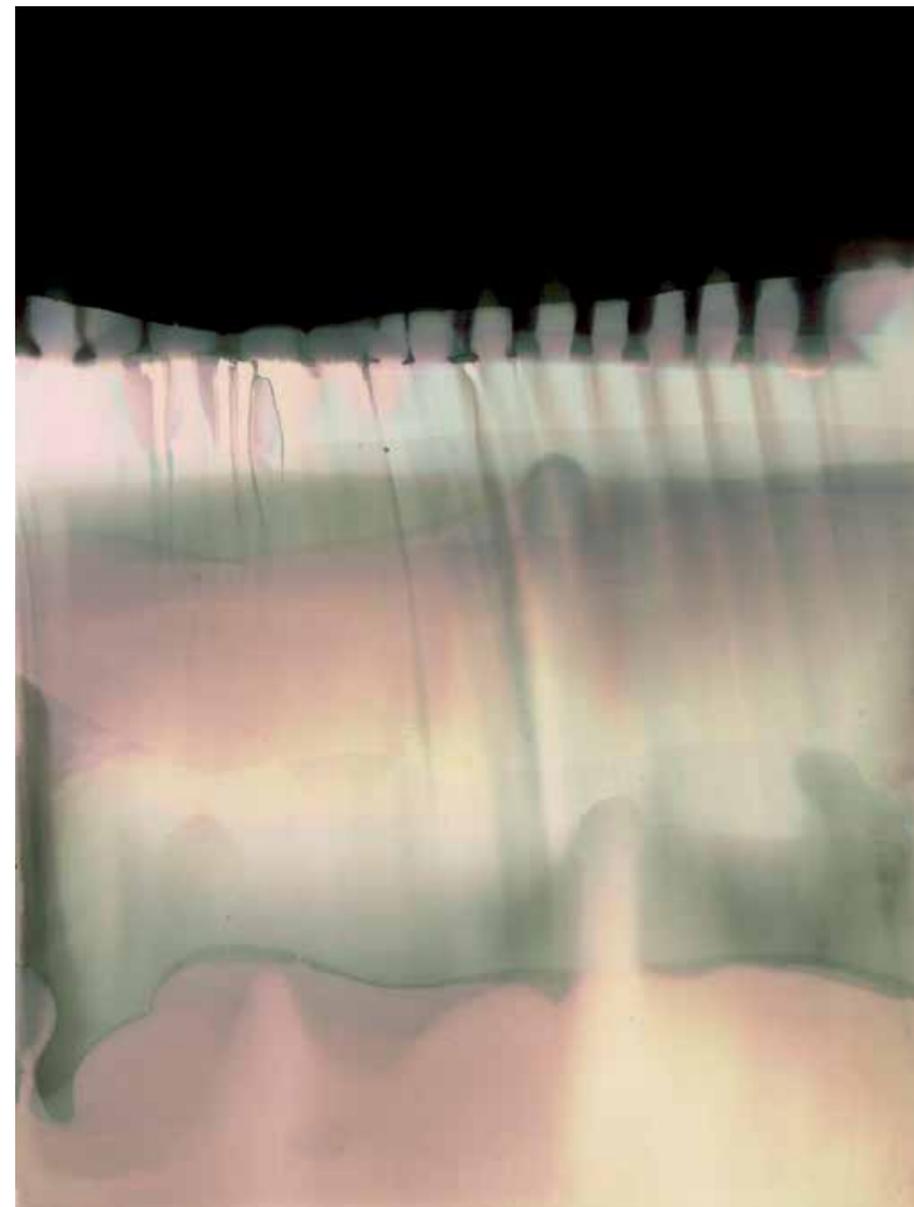
Kuraatorid / Kuraatorid: TOK (Anna Bitkina ja Maria Veits) (RU).

Foto Tallinn 2021 osalevad kunstnikud / Artists participating in Photo Tallinn 2021:

Alexei Gordin (RU/EE | Kogo galerii), Anaïs Lopez (NL), Bettina Pittalgua (UY/FR | GALERIE NUMBER 8), Celine S Diaz (PT/FI), Cloe Jancis (EE), Dénes Farkas (HU/EE | Temnikova & Kasela galerii), DeStudio (EE | Fotografiska Tallinn), Elizabeth Gabrielle Lee (SG/GB), Emile Gostelie (NL), Gabriele Beveridge

(HK/GB), Giovanna Petrocchi (IT/GB | A Corner With), Hanane El Ouardani (NL), Hayleigh Longman (GB | A Corner With), Iveta Gabaliņa (LV), Jenni Toivonen (FI), Justin Keene (GB/ZA | GALERIE NUMBER 8), Kader Diaby (CI | GALERIE NUMBER 8), Krista Mölder (EE | Temnikova & Kasela galerii), Kristina Õllek (EE), Liv Liberg (NL), Maija Annikki Savolainen (FI | SOFTimages), Martin Salundi (EE | Art & Tonic galerii), Olgaç Bozalp (TR/GB), Olga de la Iglesia (ES | GALERIE NUMBER 8), Paul Kuimet (EE), Paul Railton (GB), Peeter Laurits (EE | Vaal galerii), Peeter Tooming (EE | Art & Tonic galerii), Phelim Hoey (IE/NL), Sanni Saarinen (FI), Sarah van Rij (NL | A Corner With), Sheung Yiu (HK/FI | SOFTimages), Sigrid Viir (EE | Temnikova & Kasela galerii), Sofia Okkonen (FI | SOFTimages), Sten Eltermaa (EE), Tomoko Kawai (JP/DE), Vytautas Kumža (LT/NL | The Rooster Gallery).

Galeriid ja projektiruumid / Galleries and project rooms: A Corner With (NO), Art & Tonic galerii (EE), Fotografiska Tallinn (EE), GALERIE NUMBER 8 (BE), Kogo galerii (EE), SOFTimages (FI), Temnikova & Kasela galerii (EE), The Rooster Gallery (LT) ja Vaal galerii (EE).

Gabriele Beveridge
Fire on the Lake. 2021

Liv Liberg
Britt 1 from the series Sister, Sister. 2020

Jenni Toivonen
Are We There 7. 2021

Hanane El Ouardani
Flower Blanket, Nador (MR) from the series
The Skies are Blue, The Walls are Red. 2018

Fotograafia mineviku demokratiseerijana

PHOTOGRAPHY AS THE DEMOCRATISER OF THE PAST

Fotod ja tekst / Photos and article: Ülo Pikkov

Enne fotograafia leiutamist ja laiemat kasutuselevõttu oli mineviku visuaalne jäädvustamine suuresti väga väikese ja valitud seltskonna ning ka üsnagi kitsaste teemade pärusmaa. Põhimõtteliselt eksisteeris enne fotograafia tekkimist kahte sorti visuaalselt mineviku kujutamist. Nii oli levinud religioosne, valdavalt piibliteemaliste motiivide kujutamine (ikoonid, maalid, mosaiigid jms) ning heroiline temaatika (mütoloogia, aadlike portreed, lahingute ja muude ajaloosündmuste jäädvustused nii maalil, graafikas kui ka gobeläänis jm). Fotograafia võimalused muutsid seda olukorda täielikult. Fotograafia tulek meie igapäevaellu demokratiseeris mineviku, põhimõtteliselt sai nüüd iga inimene endale isiklikud minevikupildid.

Inimese mälu on evolutsiooni käigus kujunenud kummaline paradoks: meil on arenenud võime paremini meelde jätta pigem negatiivseid kui positiivseid mälestusi. See paradoks on olnud oluline inimese kui liigi ellujäämiseks, et me oskaksime tehtud vigu (negatiivset kogemust) tulevikus vältida ja end selle eest ka kaitsta, ning eriti puudutab see just kehaliselt valusaid kogemusi. Näiteks, kui laps kõrvetab end tulega, mäletab ta seda elu lõpuni ja oskab end selle kordumise eest kaitsta. Samas, kui laps õpib ära mõne lihtsa luuletuse või laulu ja saab selle esitamise eest jõuluvanalt suure kommikoti, siis suure tõenäosusega unustab ta selle luuletuse või laulu õige varsti ...

Nii on meie mälestused evolutsioonist tulenevalt valdavalt seotud negatiivse ja tihtilugu just valusa kogemusega, ka unenäod ja seal esinevad painajad-košmaarid tõendavad seda. Keha tuletab meile negatiivseid mälestusi pidevalt meelde, et me neid ei unustaks ning et me oskaksime end tulevikus sarnastest olukordadest eemal hoida.

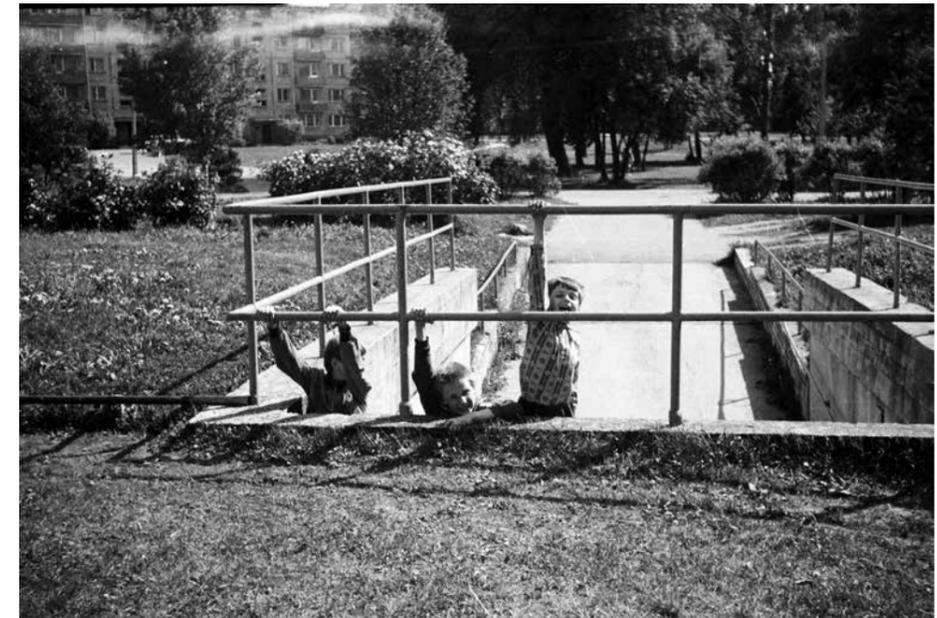
Jättes välja mõningad erandid, julgen väita, et fotod tekitavad meis üldjuhul positiivseid emotsioone, olgu selleks siis perekondlikud fotoarhiivid või ajakirjanduslikud fotoillustratsioonid-reportaažid. Kõrvutades isiklike fotokogemusi oma mälestustega (mis tihti on ka teatavas omavahelises sümbioosis), saame fotograafia abil peale demokraatlikuma mineviku ka palju positiivsema ja tasakaalustatuma minevikukogemuse. Tänu fotograafiale on meie minevikukogemuses rohkem nähtaval ka selle helgem pool.

Prior to the invention and wider use of photography, visual capture of the past was largely the domain of a very small and highly select community, as well as consisting of rather narrow themes. Basically, two kinds of visual representation of the past existed before the emergence of photography. The depiction of religious, mainly biblical, motifs (icons, paintings, mosaics, etc.) and heroic themes (mythology, portraits of nobles, capturing battles and other historical events both in painting, graphics, tapestries, etc.) were common. The potential of photography drastically changed this situation. The arrival of photography in our everyday life democratised the past – essentially, every person could now have their personal images of the past.

A strange paradox has taken hold in human memory over the course of our evolution – we have developed the ability to better remember rather negative than positive things. This paradox has been important for the survival of humans as a species enabling us to avoid, and protect ourselves from, past mistakes (negative experiences), something that is especially true for physically painful experiences. For example, when a child is burned by fire, they will remember it for the rest of their life and can protect themselves against repeating the mistake. However, when a child learns a simple poem and receives a bag of candy from Santa Clause for their performance, they are very likely to soon forget the poem.

Thus, due to evolution, our memories are generally of negative and often painful experiences, as dreams and nightmares also prove. Our bodies constantly remind us of the negative memories so that we don't forget and could avoid similar situations in the future.

With a few exceptions, I dare say that photographs, as a rule, evoke positive emotions in us, be it family photo archives or journalistic photo illustrations and reports. By juxtaposing personal photographic experiences with our memories (which are often in a certain symbiosis with one another), thanks to photography, in addition to a more democratic past, we also have a much more positive and balanced experience of the past. Photography helps us to bring the brighter side of our past experiences to light.

Ülo Pikkov

Tagasirännak postsovetlikku ruumi

JOURNEY BACK TO THE POST-SOVIET SPACE

Fotod / Photos: Frederik Klanberg

Tekst / Article: Marko Toomast

Frederik Klanberg (1998) on noorema põlvkonna fotograaf, kes on elanud alates kümnendast eluaastast Hollandis ning lõpetas sel aastal bakalaureusekraadiga Haagi kuningliku kunstiakadeemia. Frederikul on Ida-Euroopa taust ja Lääne-Euroopa kogemus, mis annab talle laiemat kultuurilist mõistmist.

Seerias „Põrand oli laava” uurib Frederik Eesti postsovetlikku ruumi ning võimu ja isiksuse suhet. Ta on otsinud üles lapsepõlvest tuttavaid militaarpunktid ja -objektid ning teeb nüüd fotokaamera kui ajamasinaga reisi tagasi, et seista silmitsi kummitava minevikurežiimiga, (mida ta ise küll kogunud pole), ja äratada ellu lapsepõlvemälestused.

Mäletan aega, kui Nõukogude sõjavägi oli oma lennukite ja jalaväega Pärnus. Tihti käisime salaja lennuväljal uhkeid ja suuri sõjamasinaid vaatamas ning muldvallist padroneid välja kaevamas. Kogu see mängulava oli ülimalt põnev, midagi väga ohtlikku ja „poiste värgi” moodi. 1983. aastal, kui olin 13-aastane, ei arvanud meist keegi, et Eesti võib vabaks saada ja et NSV Liidu militaarehitised võivad järgmistele põlvkondadele suurt huvi pakkuda. Aga nii on läinud ja mahajäetud sõjaväeobjektid on leidnud endale uue funktsiooni: kas siis fototurismi sihtkohtadena või paikadena, kus traumaatilisi mälestusi läbi töötada.

Frederik Klanbergi fotod on lood sellest, kuidas poliitilised sündmused mõjutavad inimesi isiklikul tasandil. Ta on öelnud oma loomingu kohta järgmist: „Loodan oma tööga väljendada kollektiivseid poliitilisi võitlusi, milles me elame, ja pakkuda inimestele narratiivi, mis võimaldab meil liikuda edasi harmoonias. Vaadates tagasi, vaadates praegust ja vaadates tulevikku, juhatan vaataja läbi universumi, mis on ühtaegu universaalne ja täiesti subjektiivne, peegeldades minu enda isiklikke ja poliitilisi kogemusi, kuid otsides vaatajaga alati ühist keelt.”

Fotograafi loomingust jääb mulje, et tema dokumentalistika tegeleb mingil moel trauma ja mälestuste jälgedega, mis on fotograafiale väga omane. On tähendusrikas, et fotod on teinud just noor Eestis sündinud fotograaf, mitte fototurist, kelle fotod jäävad tihti sisutühjaks ja on lihtsalt simulaakrumid. Sarnaselt väliseesti fotograafi Rein Vålmeaga, kes tegeleb

Frederik Klanberg (1998) is a photographer of the younger generation who has been living in the Netherlands since the age of ten and who graduated this year from the Royal Academy of Arts in The Hague with a Bachelor's degree. Frederik has an Eastern European background and a Western European experience, which gives him a broad cultural understanding.

In his Põrand oli laava (The Floor Was Lava) series, Frederik explores the post-Soviet space in Estonia and the relationship between power and identity. He has searched out the military bunkers and objects familiar to him from childhood and is now taking a journey back with a camera as a time machine to face off the haunting regime of the past (that he never had to experience himself) and to bring back childhood memories.

I remember the time when the Soviet army was in Pärnu with its planes and infantry. We would often sneak to the airfield to see the grand and noisy war machines and dig up cartridges. This huge playground was exciting, something very dangerous and 'boy-like'. In 1983, when I was 13, none of us thought that Estonia could become free and that the military buildings of the USSR could be of great interest to future generations. But that's how things have turned out and the abandoned military objects have found a new life, either in the form of photo tourism or to help people work through their traumatic memories.

Frederik Klanberg's photos are stories of how political events affect people on a personal level. He has said the following about his work: "Through my work, I hope to express collective political struggles that we're living through and to offer a narrative to people to allow them to move forward in harmony. Looking back, looking at the present and looking into the future, I guide the viewer through a universe that is both universal and completely subjective, reflecting my own personal and political experiences, but seeking a common language with the viewer."

The photographer's work gives the impression that his documentaries somehow deal with trauma and traces of

Frederik Klanberg

Nõukogude okupatsiooniga ja on pildistanud mahajäetud sõjaväebaase, leiab ka Frederik oma loomingus isikupäraseid lähtekohti.

Huvitav on jälgida, kuidas erinevad põlvkonnad suhtuvad kõigesse postsovetlikku. Paljud meie vanemast generatsioonist sooviksid selle ajastu mälust kustutada traumaatilise kogemuse pärast. Me väldime seda kokkupuudet nagu mängus „põrand on laava“, sest see võib kõrvetada, haiget teha. Frederiku-vanustel seda kogemust ei ole ja nemad näevad kõike hoopis teise nurga alt, mis on vabam taagast, mida paljud endas kannavad.

Fredrik Klanbergi visuaalne narratiiv on vägagi äratuntav neile, kes nõukogude aega on kogunud, seda veel mäletavad ja endas alla suruvad. Kunstnik teeb oma fotoseeriaga visuaalse rännaku meie minevikumälestuste äärealadele.

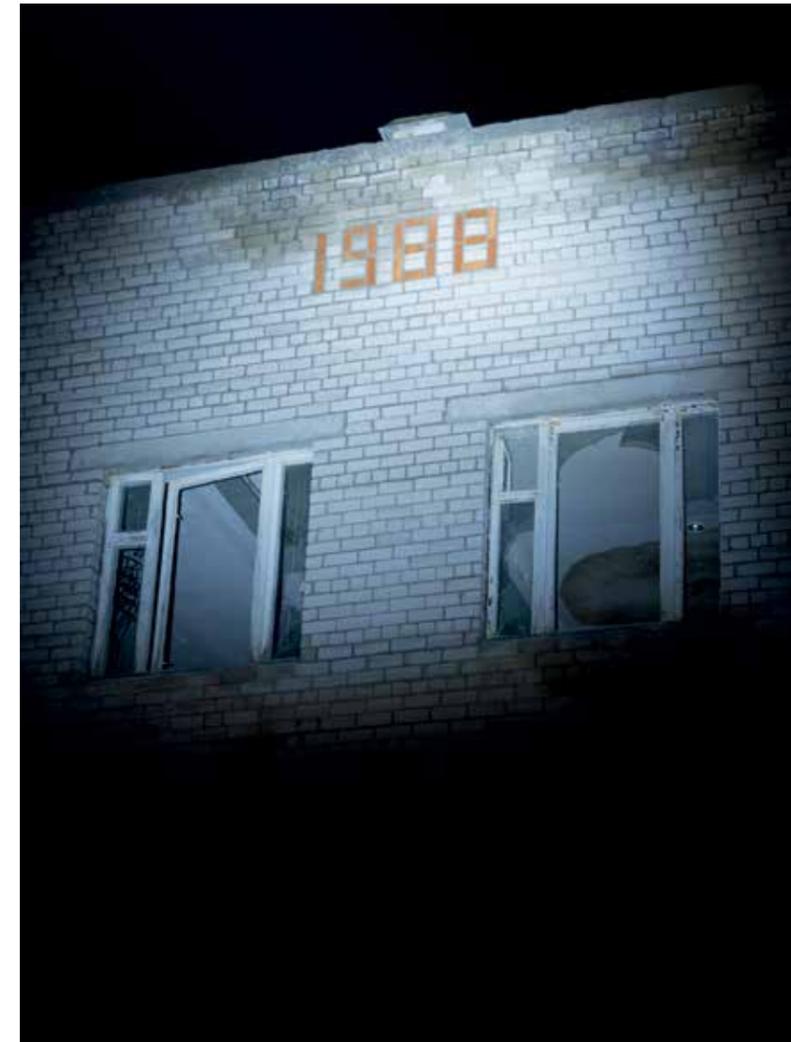
Frederik Klanbergi näitus „Põrand oli laava“ on avatud galeriis Positiiv oktoobris 2021.

memory, which is very characteristic of photography. It is certainly interesting that the photos are taken by a young photographer born in Estonia, not by a photo tourist whose photos are often empty of substance and are merely imitations. Similarly to a foreign Estonian photographer Rein Välme who addresses the Soviet occupation and has photographed abandoned military bases, Frederik also finds subjective starting points in his work.

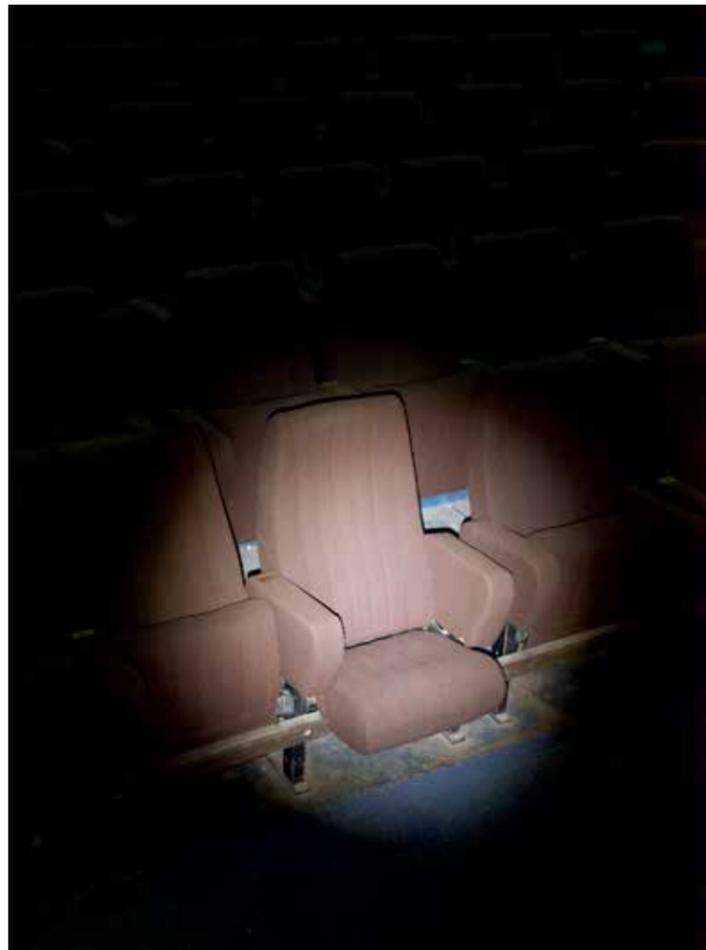
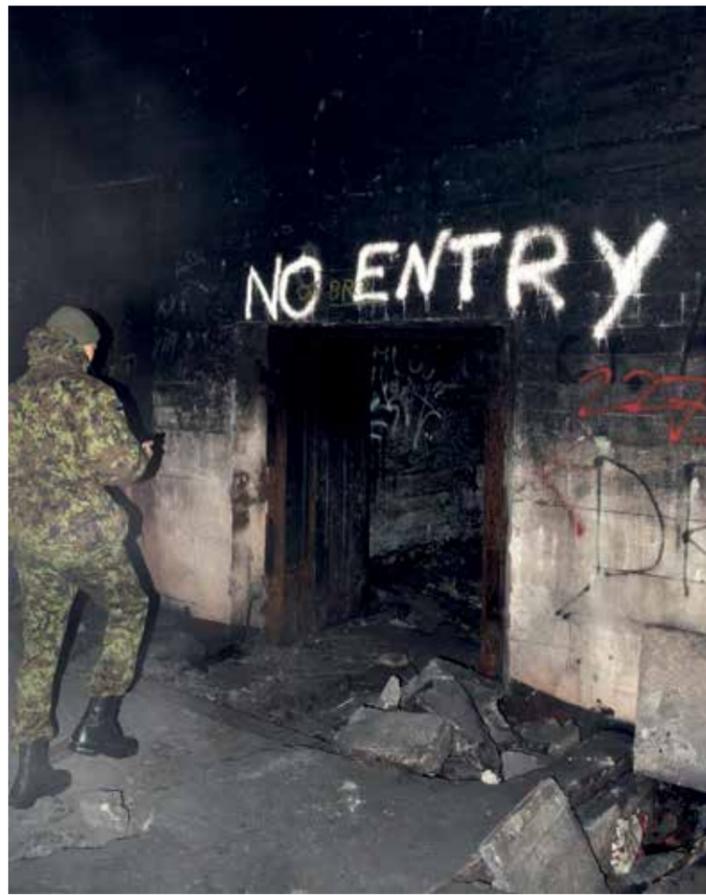
It's interesting to see how different generations approach everything post-Soviet. Many of us from the older generation would like to erase this era from our memories, as it was a traumatic experience for many. We avoid this contact like a game of Floor Is Lava, because it can burn us. People who are Frederik's age don't have this experience and so they see this from a completely different angle, which is freer from the baggage that many carry with them.

Frederik Klanberg's visual narrative is very highly recognisable to those who have experienced, or remember and repress, the Soviet era. With his photo series, the artist takes a visual journey to the fringes of our past.

Frederik Klanberg's exhibition "The Floor was Lava" is open in the Positiiv Gallery in October 2021.

Frederik Klanberg

Frederik Klanberg

Frederik Klanberg

Aknad niitudele / suvedest saavad aastad

WINDOWS TO MEADOWS / SUMMERS BECOME YEARS

Fotod ja tekst / Photos and article: Ann Viisileht

Fotod on tehtud minu vanavanematest ühes väikeses külas Pärnumaal. Olin seal käinud lapsepõlvest saadik, kuid alles mõni aasta tagasi avastasin läheduses asuva kiviaedadega palistatud külatee. Tegemist on tegelikult karjateega, mille üks pool lookleb küla keskelt alla koplitesse, kus vanasti kogu küla loomi koos karjatati, ning teine pool kaob sireliheki vahele ning haihtub sootuks.

Mõnes mõttes aimavad pildid järele 20. sajandi alguse portreesid taluinimestest, kes seisavad sirgelt ja kangestunult kaugusesse vaadates oma kodude ees, ning sääraseid leidub vist iga pere arhiivis. Pooljuhuslik topeltsäritus lisab algsele veel mitu kihti ajastuid ja olemist juurde. Tore on jätta teadlikku ruumi võimalustele ja ka eksimustele. Liigne askeetlus või liigne ilmselgus pole kunagi kuigi kütkestav.

Kiviaedade vahel on esivanemad. Puude vahel on esivanemad, ka need, keda kunagi ei pildistatud. Nad on sellele külavahetele tulnud justkui äsja, aga samas alati seal olnud. Nad kõnnivad, aga on peatunud; seisavad, aga liiguvad. Rooside, heinte ja hortensiate vahel, vaarikavartes. Seisavad ja vaatavad, alla, tagasi, kõrvale, sulle otsa. Kõrvuti, aegade udus, kaskede all, lillhernestes. Kohad mäletavad neid. Nad teavad, et seal oli kunagi tee, seal olid õunaaiad, seal olid kunagi käed, mis sahis-tasid rohtudes, mis katsusid kiviaedu, omaenda elu kangast.

Vanaisa vaatab suure taluõue tamme poole ja ütleb: „Ma pole küll moslem, aga selle puu poole üles vaatan ma mitu korda päevas ja võtan isegi talvel mütsi peast.“ Vanaisa ütleb: „Leivale ma ei pane võid, sest võiga on juba magustoit või nii.“

Vanaema seisab suveõhtul tikripõõsastes, nii et ainult värviline kittel paistab, vanaema pikutab varakevadel mustasõstraokste kuhilas. Ta ulatab peo, andmise rõõm on asjades alles.

Iga kord, kui mina seal käin, on suvi. Selle koha alatine aasta-aeg on suvi, selle sisemine aeg. Naadid upitavad aknast sisse, viinapuuväädid ronivad teisele korrusele, alati on tolmus nii palav ja nii elav. Vanades kappides katusesiilu all kolistab suvine briis, õitsevad angervaks ja põdrakanep ja pärn. Uksed pärani valla, aknad niitudele lahti, soe vihm sajab kividele, suvedest saavad aastad.

The photos were taken of my grandparents in a small village in Pärnu County. I had been going there since childhood, but it wasn't until a few years ago that I discovered a nearby village path lined with stone walls. It's actually a cattle trail, one end of which runs from the centre of the village down to paddocks where the cattle of the whole village once grazed together; the other end disappears into a lilac hedge and vanishes altogether.

In a way, the images resemble early twentieth century portraits of farmers standing straight and stiff in front of their homes, staring into the distance – probably every family has some of these in their photo archive. The semi-accidental double exposure adds several more layers of eras and existence to the image. It's nice to leave conscious space for opportunities and for mistakes. Excessive asceticism or excessive apparentness is never all that fascinating.

There are ancestors between stone walls. There are ancestors between trees, even those never photographed. It's as if they've just come to this village path, and yet they've always been there. They walk but have stopped; they stand but are moving. Between roses, hay and hortensias, amongst raspberry stems. Standing and looking, down, back, to the side, at you. Side by side, in the fog of time, underneath birches, in sweet pea patches.

Grandfather looks at a large oak in the farmyard and says, "I'm not a Muslim but I look at this tree several times a day, and in the winter I even take my hat off." Grandfather says, "I don't butter my bread as that would make it a dessert."

Grandmother stands amongst gooseberry bushes on a summer evening, only her bright gown showing; grandmother is lying on a pile of blackcurrant branches in early spring. She reaches out her palm, the joy of giving is still there in things.

Every time I go there, it's summer. The permanent season of this time is summer, its inner time. Ground elders reach through windows, grapevines climb to the second floor, it's always so hot and so lively in the dust. A summer breeze clatters in old cupboards underneath the gable; meadowsweet, fireweed and linden bloom. Doors are wide open, windows open to the meadows, warm rain comes down on the rocks, summers become years.

Ann Viisileht: The places remember them. They know that there used to be a path there, that there were apple orchards over there, hands bustling about in grasses, touching the rock fences, the fabric of their own lives.

Ann Viisileht

Ambient portreed

AMBIENT PORTRAITS

Fotod / Photos: Antti Sinitsyn

Tekst / Text: Antti Sinitsyn, Kristel Schwede

Antti Sinitsyn:

Arhitektuur mõjutab ühiskonda mitte ainult suures plaanis, vaid peegeldab ka linnaosa, naabruskonda ja ühistut isiklikumal tasandil. Neid kommuune iseloomustab peale elanike mitmekesisuse ka ühine arusaam kohalikest kommetest ja rutiinist. Selle kõige keskmes asetseb arhitektuur.

Elamispinna interjäär on vaba igasugusest diskrimineerimisest ning on iga elaniku privaatne ja intiimne ala, kus vee-detakse elu tähtsamaid hetki. Hoone eksterjäär katab seda mikromaailma ega luba võõral selle sisse vaadata, ainult selle poole. Me ei oska kindlalt öelda, mis toimub elamu seinte taga, ainuüksi eemalt vaadates võime seda vaid ette kujutada. Kaasates peale ehitiste ka ümbruskonna, võime tunnetuspõhiselt teha oletuse, mismoodi ja kuidas inimesed elavad.

Kõrge hinnaklassiga kinnisvara on tihti pinnapealne ja omapäratu, millesse me vaatajana süveneda ei suuda ja kaua see objekt meeles ei püsi. Iseloomuga ehitiste väärtus võib olla madal ja asukoht kaugel olulisest, kuid nende elunäinud fassaadide ees tekib meil võimalus suuremaks mõttelennuks.

Kristel Schwede:

Antti Sinitsyn on kaameraga linna jäädvustanud üksjagu aastaid. Linnamaastik on tema loomulik loomekeskkond. Ta alustas tänavaspordi fotograafina, kuid viimasel ajal on tema kaamerasilm jäänud peatuma eelkõige hoonetel ja neid ümbritseval keskkonnal. Need ei ole uhked ja moodsad ehitised, mille veatud fassaadid ja klaaspaneelidest seinad peegeldavad edu ja õitsengu sõnumit. Sinitsyni portreekoogu tegelaskond on väärikas ja veidi kulunud moega, kus aja ja inimtegevuse jäljed on ehitiste fassaadidel välja voolinud isikupärase karakteri.

Kes hoolib, see märkab. Antti Sinitsyn märkab hillisõhust päikeselaiku või valguse peegeldust üksluse paneelmaja seinal ning tavaline maja muutub hetkeks kunstiteoseks. Ta oskab hinnata lammutamist ootava kortermaja purunenud akende dramaatilist kaost ja sama maja aknaraamide püsivat sirgeselgsust, fassaadidel pleekinud värvi ja mureneva krohvi maalilist struktuuri.

Antti Sinitsyn:

Architecture not only affects society in the big picture but also reflects the district, the neighbourhood and society on a more personal level. In addition to the diversity of the population, these communities are also characterised by a common understanding of local customs and routines. At the heart of it all is architecture.

The interior of the living space is free of any discrimination and is a private and intimate territory for each inhabitant where the most important moments of one's life are spent. The exterior of the building shields this microworld and prevents strangers from seeing inside, they can only observe the outside. Looking from afar, we cannot say for certain what is happening behind the walls of a house, we can only imagine. By including the environment in addition to the buildings, we can make assumptions based on our cognition of how people live.

High-priced real estate is often superficial and lacks character, and as a viewer we aren't able to delve into it and are likely to soon forget the object. The value of buildings with character may be low and the location far from necessities but standing in front of those unusual facades gives us the opportunity to have higher flights of fancy.

Kristel Schwede:

Antti Sinitsyn has been capturing the city with a camera for quite a number of years. The urban landscape is his natural creative environment. He started out a street sports photographer, but lately his camera has been stopping mostly on buildings and their surroundings. These are not grand and modern buildings whose flawless facades and glass-panelled walls reflect the message of success and prosperity. The characters in Sinitsyn's portrait collection are dignified and give off a slightly worn impression where the traces of time and human activity have shaped a unique character on the facades of buildings.

Those who care will notice. Antti Sinitsyn notices a late night beam of light or the reflection of light on the wall of a monotonous panel building, and the run-of-the-mill building

Antti Sinitsyn

Antti Sinitsyn

Äärelinnade paneelmajade piirkonnad maalib ta õhtuvalgusega unenäoliseks nägemuseks või komponeerib majadetagused mõne üksiku puuga tühermaad meditatiivseks keskkonnaks.

Mõned mahajäetud olekuga hooned tema kogus on ajale juba üksjagu jalgu jäänud ja neist on saanud justkui melanhoolne maamärk tee juhatajale: mahajäetud maja juurest keera vasakule. Inimesed ja majad on seotud, kui side ja hool kaob, kaob aja jooksul ka osa maju.

Antti Sinitsyni arhitektuurifotosid võib vaadata äärelinnade fotodokumentatsioonina või filosoofilise mõtisklusena inimeste ja majade omavahelistest seostest ning aja, aastaaegade ja inimfaktori mõjust nende ühisele kooslusele.

becomes a work of art for as long as the light shines on it. He can appreciate the dynamic chaos of the shattered windows on a building waiting to be demolished and the persistent way the same building stands tall, the faded colour on the facades, and the picturesque structure of crumbling plaster.

He uses evening light to paint the suburban areas of panel buildings into dreamlike visions or composes the wastelands behind the buildings into a meditative environment with a few solo trees.

Some abandoned-looking buildings in his collection have fallen behind times and have become somewhat of a melancholic landmark to a guide: turn left at the abandoned house. People and buildings are connected, and when the connection and care are lost, some of the buildings also disappear over time.

Antti Sinitsyn's architectural photographs can be viewed as photographic documentation of the suburbs or a philosophical reflection on the connections between people and buildings and the effect of time, seasons and the human factor on the interaction of these connections.

Antti Sinitsyn

Mõtteline linn

ABSTRACT CITY

Fotod: Martin Siplane

Küsis / Interview: Kristel Schwede

Martin Siplane (1985) on fotograaf, kelle pildistamiskire objektiks on arhitektuur. Tutvustame valikut tema seeriast „Abstractcity”, erksates värvides lõõmavaid kompositsioone hoonetest, majade detailidest ja linna eripalgelisest olemusest. Need ei ole tõsimeelselt konstrueeritud vormimängud. Julged värvid, ootamatud detailid ja katsetamise rõõm loovad veidi unenäolise ning lootusrikka meeleolu. See värviküllane linn võib asuda ükskõik kus, vaataja fantaasias või tegelikkuses, tema ekspressiivne olemus kohandub kõigi võimalustega sujuvalt.

Miks pildistad arhitektuuri? Kas selline valik on olnud kogu aeg või oled teemani jõudnud aja jooksul?

Arhitektuur on paelunud mind juba lapsepõlvest saati. Kui alguses huvitasid mind kiviaja monumentaalehitised, Vana-Egiptuse ja Mesopotaamia väljade kadunud linnad, Kreeka ja Rooma templid ning keskaja katedraalid, siis aja jooksul tekkis huvi nüüdisarhitektuuri vastu.

Arhitektuur on kui raamistus, mis ümbritseb elu. Kunstiliikidest kõige nähtavam, millest üle ega ümber ei saa, sest see saadab meid igal sammul. Tugeva tõuke andis arhitektuuri jäädvustamise kirele igavesti arenev linn ehk sellega kaasnev aja terror, mis armutult muudab ja moondab. Peale selle veel globaliseerumise suur vari tänapäeva linnade kohal, mis ähvardab muuta linnad üheülbaliseks. Seega tunnen kohustust olla tulevaste põlvete jaoks kroonik ning jäädvustada võimalikult palju kohti ja hooned, mida mõne aja pärast enam pole. Mind paelub väga ka looduses olemine ja selle jäädvustamine, kuid inimesed on maininud, et mu looduspildid on ka nagu arhitektuurifotod.

Kuidas sa ehitisteni jõuad? Kas leiad need juhuslikel jalutuskäikudel või planeerid kogumisretki teadlikult?

Hästi palju tuleb väljas liikuda. Siis märkab, kuuleb ja tihipeale ka kogeb midagi põnevat. Juhuslikkusel on suur osakaal, kuid kõik on tasakaalus, sest planeeritud kogumisretki toimub samuti. Eriti tuleb seda ette suuremate tellimustega, kui on jälle vaja teha mõni tore ring ümber Eestimaa. Siinkohal on hea võimalus tänada Eesti arhitektuurimuuseumi

Martin Siplane (1985) is a photographer whose photographic passion lies in architecture. We present a selection from his series Abstractcity, compositions of buildings, details of houses and the diverse nature of the city blazing in bright colours. These are not playing with forms constructed in earnest. Bold colours, unexpected details and the joy of experimenting create a slightly dreamy and hopeful mood. This colourful city can be found anywhere, in the viewer's fantasies or in the real world: the city's expressive nature adapts to all possibilities.

Why do you photograph architecture? Has this been your choice all along or have you arrived at the subject over time?

Architecture has fascinated me since childhood. While at first I was interested in monumental buildings of the Stone Age, lost cities in the fields of Ancient Egypt and Mesopotamia, temples of Greece and Rome, and Medieval cathedrals, over time I became interested in contemporary architecture.

Architecture is like a frame that surrounds life. The most visible of the branches of art, something you can't get away from as it follows us at every step. A great impetus for the passion of capturing architecture came from the eternally developing city or the accompanying terror of time that mercilessly alters and distorts. Plus, the great shadow of globalisation over today's cities that threatens to make cities run-of-the-mill. So I feel duty-bound to be a chronicler for future generations and capture as many places and buildings that will soon be gone as I can. I am also intrigued by being in nature and capturing it, but people have said that my nature images are just like architectural photos.

How do you get to the buildings captured in your photos? Do you find them randomly on walks or do you plan your trips?

You need to be outdoors a lot. Then you notice and hear and quite often something exciting. Randomness plays a big part, but everything is in balance because there are planned trips, too. Particularly when it comes to larger orders that ne-

Martin Siplane

poisse ja tüdrukuid, kes on aja jooksul mind palju igale poole jäädvustama saatnud.

Pean aga tunnistama, et Eestis on vähe tänapäevast arhitektuuri, mis tekitab vasikavaimustust ja tõmbab magnetina end jäädvustama. Viskaks väikese kivi arendajate kapsaaeda, tuletamaks neile meelde, et tuleb investeerida huvitavamatesse lahendustesse ja soliidsematesse materjalidesse ning olla vähem ahned. Kurb on vaadata, kuidas äärelinna uusarendustesse sobivaid kortermaju püstitatakse tuimalt Tallinna kesklinna.

Palun räägi Positiivis ilmuvast seeriast „Abstractcity”.

Teleobjektiiviga pildistades näeb kaugemale, ja samas ka lähemale. Potentsiaalsete kaadrite valik mitmekordistub tohutult. Võtsin neid algselt kui kavandeid või mõttekogumist tulevaste maalide jaoks. Unistada ju võib, et kunagi oleks aega lihtsalt maha istuda ja maalida seda linna. Aga siis märkas, et isegi lihtsatel linnakompositsioonidel on lähedalt vaadates

cessitate yet another fun trip around Estonia. This is a good opportunity to thank the boys and girls at the Museum of Estonian Architecture who have sent me off to capture things all around over the years.

I must admit that there is little contemporary architecture in Estonia that thoroughly enraptures and like a magnet pulls on me to capture it. A bit of a stone cast at the developers to remind them that they need to invest in more interesting solutions and more respectable materials and be less greedy. It's sad to see how apartment buildings suitable for new suburban developments are mindlessly plonked in Tallinn city centre.

Could you please talk about the series Abstractcity published in Positiiv?

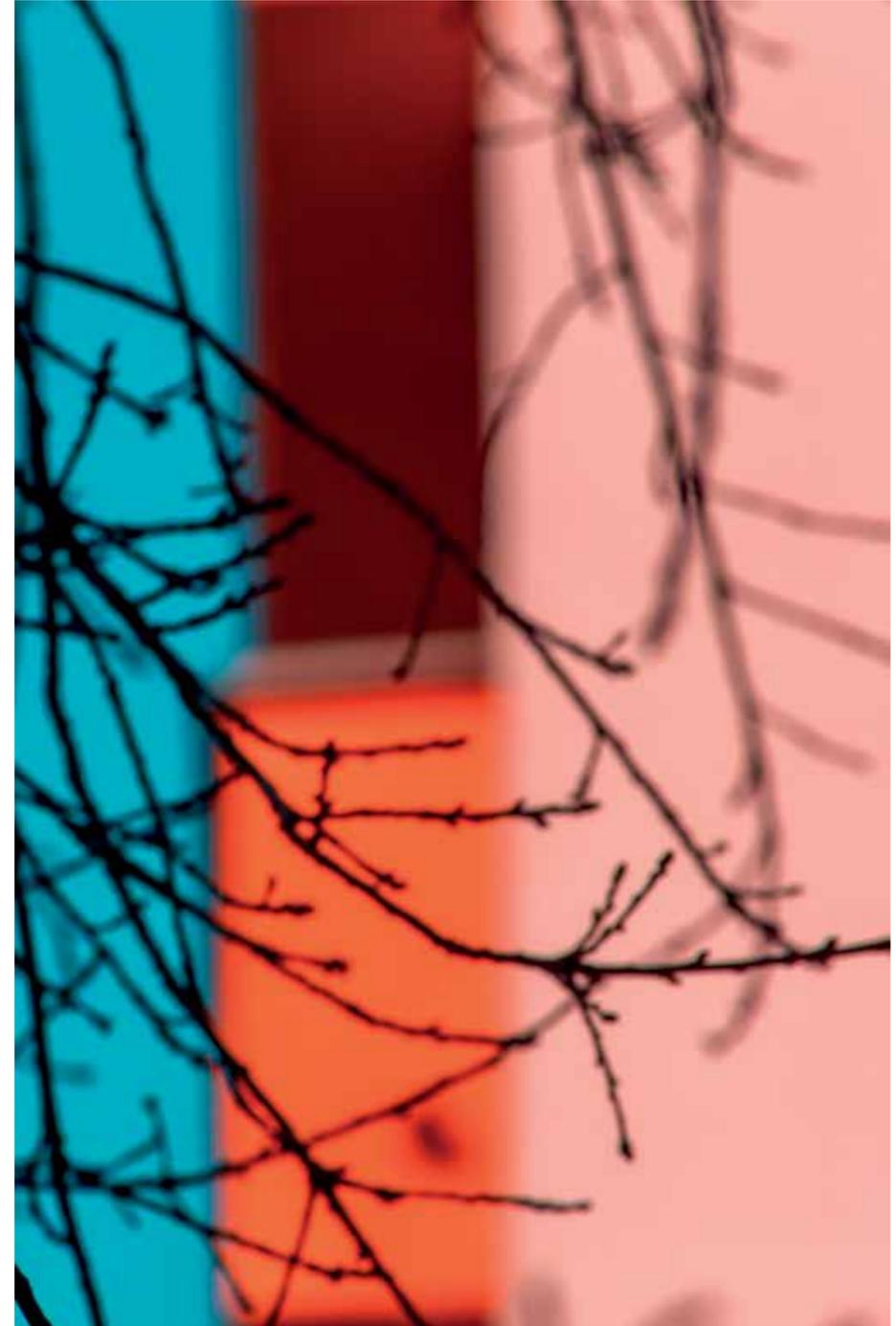
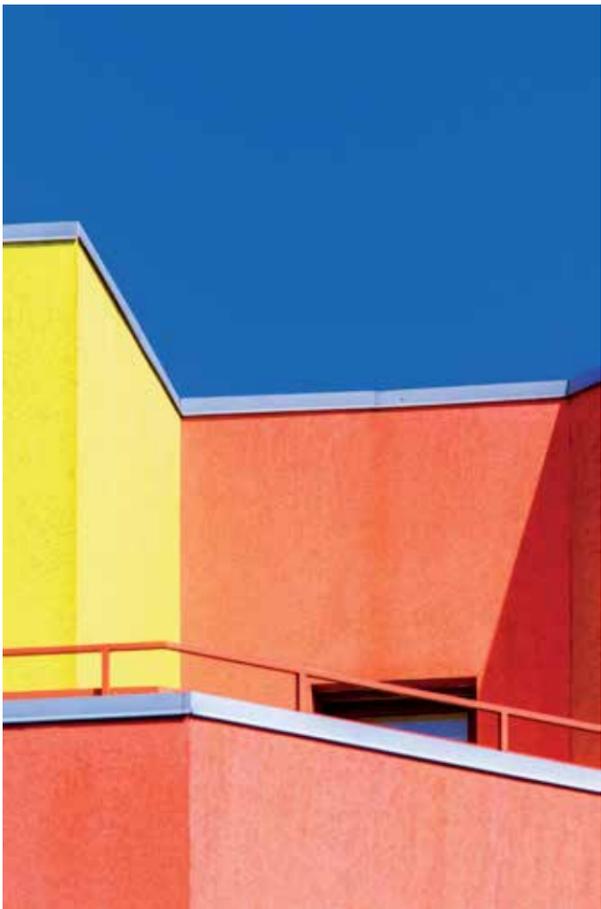
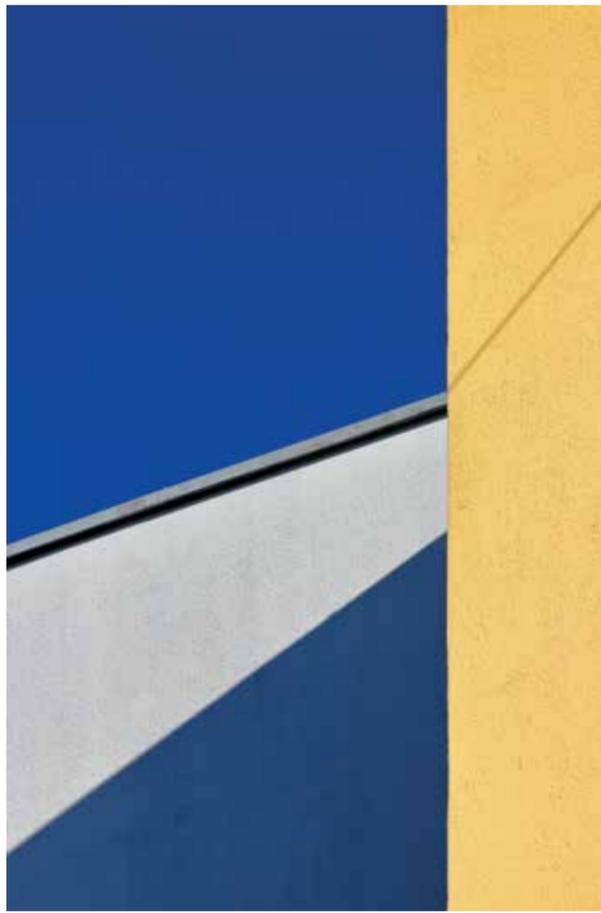
When shooting with a telephoto lens, you can see further but also closer. The range of potential frames multiplies enormously. I initially approached these as sketches or a col-

tohutult palju detaile, nagu krohvi faktuur või mõni juhuslik lendav lind (siin on hea jagada huvitavat tähelepanekut, et kui linna pildistada, siis peaaegu igal pildil on kuskil mõni linnuke peal), mida ei ole mõtet kopeerida. Detailid on tähtsad, nii elus kui ka arhitektuuris. Seejärel hakkasin võtma neid ikkagi eraldiseisva fotoseeriana. Nagu filmipostrid sellest armsast, kuid väikesest kodulinnast Tallinnast.

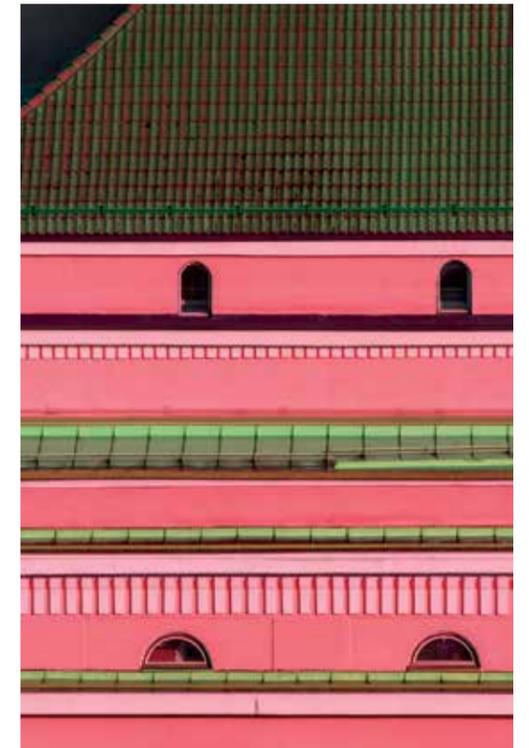
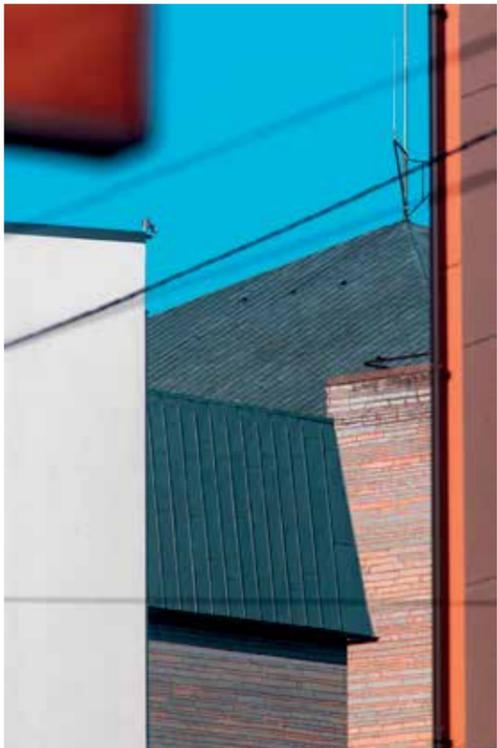
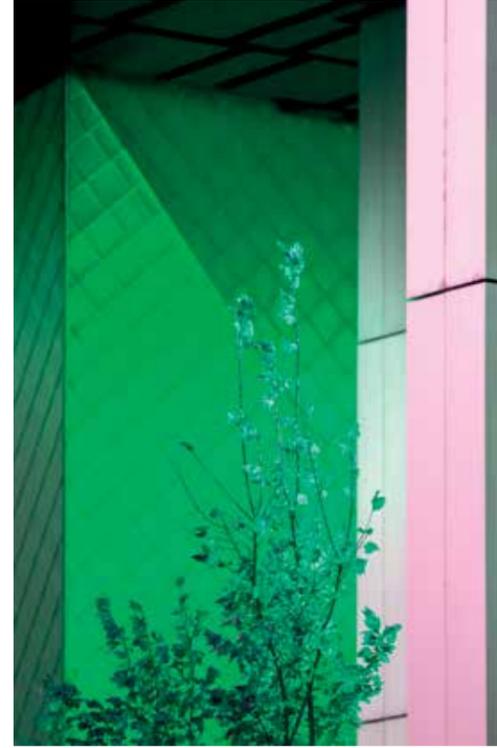
Abstractcity seeriast on koorunud mulle mälestus lapsepõlvest. Kõik võimatute vormidega majad, mida sai lapsena paberitele kantud, kiirgasid erksaid värve ja pakkusid rõõmu kõigile. Küllap olengi nende abstraktsete kompositsioonidega tahtnud pakkuda inimestele lihtsalt silmailu ja lootust, et kõik on võimalik. Nii on sellest saanud ka unistus helgemast tulevikust.

lection of ideas for future paintings. After all, you can dream that one day you will have time to just sit down and paint the city. But then I noticed that, looking closely, even these simple urban compositions have volumes of details such as the texture of plaster or a random bird flying by (this is a good place to share an interesting observation that when you photograph the city, there's almost always a bird in every image) that make no sense to copy. Details are important, both in life and in architecture. I then began to approach these as a stand-alone photo series. Like film posters of this lovely but small hometown Tallinn.

The series Abstractcity has hatched a childhood memory for me. All the buildings with impossible forms that I once put down on paper as a child radiate bright colours and offer joy to everyone. These abstract compositions probably convey the desire to just please the eye and offer up hope that everything is possible. In this way they have also become a dream of a brighter future.

Martin Siplane

Siin- ja sealpool kaost

ON BOTH SIDES OF CHAOS

Mareli Reinhold

Mis juhtub, kui maailm sulgeb end iseenda eest?
Mis juhtub nendega, kes sinna sisse jäävad?
Kuidas tõlgendada muutusi ja nendega toime tulla?

Nende ja paljude teiste küsimustega tegelevad **Kennet Lekko, Marko Mäetamm ja Alexei Gordin** näitusel „Kunstiturg, elu ja surm“ (Kogo galeriis, kuraator **Helene Bosecker**).

Pandeemiast tulenevalt muutub kunst üha rohkem vahendiks: kapitaliks, mida koguda, müüa, vahetada. Mida suurem on aga nõudlus, seda kitsamaks läheb ruum, kus kunstnik endale meelepäraseid teoseid luua saab. Tekkima hakkab fenomen, kus tarbija kujundab seda, mida ta tarbida soovib. Kõlama hakkavad klientide ettekirjutused teose suuruse, värvi ja teema kohta. Mõnes mõttes on üksautorlus koos kõige muutumise muutumise ühisautorluseks ning krahhi tekke oht saab üsna reaalseks.

Eesti kunstnike residentuur Berliinis

Projekti hoog sai sisse Eesti kunstnike residentuurist Berliinis, mida korraldab MTÜ Eesti-Saksa Kunstikoostöö. Kaks resideerinud kunstnikku olid Alexei Gordin ja Marko Mäetamm. Residentide tööd luuakse kaks näitust, millest esimene on Berliinis ning teine nende kodumaal. Esimene näitus oli Berliinis avatud projektiruumis Roam (1.07.21–4.07.21), seejärel Kogo galeriis Tartus (10.07.21–14.08.21).

Esimene residentuur langes pahaaimamatult kokku üleilmse pandeemiaga, mis andis kohe teada, et kõik, mis juba planeeritud, tuleb kiiresti ümber kujundada. Kunstiturul tekkis samasugune kaos kui ülejäänud kapitalistlikus äris: kunstnike tööd jäid pooleli, galeriid lõpetasid teadmata ajaks töö ning hirm lõpliku sulgemise ees kasvas iga päevaga.

Nii Berliinis kui ka Eestis oli kultuur viimane, kellele armuande anti, ning senine majanduslik iseseisvus sai pigem taagaks. Kuid tahes-tahtmata on igasugune probleem arenguks vajalik, nii ka siin. Kunstiturg ja seal eksisteerivad loojad pidid hakkama leidma uusi väljundeid, kuidas teha nii, et kogu pingutus ei jääks vaid hüüdjä hääleks kõrbes, sealjuures unustamata end kui tervikut.

What if the world shuts itself off?
What of those left inside?
How to interpret and cope with change?

Kennet Lekko, Marko Mäetamm and Alexei Gordin address these and many other issues in the *Kunstiturg: elu ja surm* exhibition (*Art Market, Life and Death*, Kogo Gallery, curator **Helene Bosecker**).

Due to the pandemic, art is increasingly becoming a tool, capital to be collected, sold, exchanged. But the greater the demand, the narrower the space where an artist can create work he or she likes. A phenomenon where the consumer shapes what they want to consume is beginning to emerge. The customer's demands for size, colour and theme are starting to sound. In some ways, with everything that has changed, single authorship is becoming joint authorship and the risk of a clash is becoming quite real.

Estonian residency in Berlin

The impetus for the project came from the Estonian residency in Berlin organised by MTÜ Eesti-Saksa Kunstikoostöö (a non-profit association for Estonian-German art cooperation). The two resident artists were Alexei Gordin and Marko Mäetamm. Two exhibitions were put together, the first of which takes place in Berlin and the other in their home country. The first exhibition was opened in Berlin at the project space Roam (1 July 2021 to 4 July 2021), followed by an exhibition at Kogo Gallery in Tartu (10 July 2021 to 14 August 2021).

The first residency unexpectedly coincided with the global pandemic, which immediately signalled that everything that had already been planned needed to be urgently reworked. The less talked about art market experienced the same chaos as the rest of the capitalist business – artists' work was left incomplete, galleries closed their doors for an unknown time, and fear for their ultimate closure grew by the day.

Both in Berlin and in Estonia, culture was the last to receive any handouts, and the current economic independence

Näitus „Kunstiturg, elu ja surm“
Exhibition *Art Market, Life and Death*
Foto: Andreas Baudisch

Kunstiturg, elu ja surm

Ruumi sisenejat tervitavad esimeses seinas Kennet Lekko teosed. Esimesel vaatamisel lööb teoste jõuline koloreering, teisel aga sisu. Tuntud sümbolitega on Lekko pannud kokku sõnakunsti, millega teosed saavad veel tugevama kaalu. „Remember when I thought I was special. LOL” (Mäletad, kui ma arvasin, et olen eriline. LOL - ingl) annab teravalt tunda, millised tunded valdavad ühiskonda, kus kriisiolukorras muutub tavapärane „mina” meieks. Kunstniku eksistentsiaalsed teosed ajavad korraks muhelema, kuid hiljem ei jäta kummitamist.

Marko Mäetamme residentuuri võtab kokku video, milles vaataja näeb pidevalt jooksmas teksti. Käsikirjalise teksti abil räägib kunstnik kogemustest kunsti loomisel ja müümisel, visuaalina jookseb iga uue mõtte juures pilt tühjast toast, kus on üks tagurpidi lõuend ning arusaam, et just see üks on müümata, sest: „They say it is too ...” (Öeldakse, et see on liiga ... - ingl). Põhjusteks on kunstnik välja toonud muu hulgas, et see on liiga imelik, kontseptuaalne, jube. Kõik need on isenesest banaalsena mõjuvad põhjused, kuid annavad tarbija eelistuste (ja sealhulgas kunstnikule säätavate ahelate) kohta selge suunise: koledas maailmas peab kunst olema selge, esteetiline, ilus.

Alexei Gordin toob ühiskonna ja kunsti kokkupõrkeahelale oma loominguga taas uue tahu. Tema teostest kumab läbi paratamatus, et kunst on tihtilugu olukordadest väljavabandamise masin. Siingi on teostel nähtav sõnaline lähenemine: meie põhjus on poliitiline, me teeme seda kunsti kontekstis ... Kõik sellised loosungid aitavad inimesel leida põhjendusi, miks kunst end keset kriisi õigustab.

Erinevate riikide loomeskeene integreerimine on tänuväärt tegu, aidates luua laiemat kultuuripilti. Esimese residentuuri näitus „Kunstiturg: elu ja surm” aitab mõista, millised mured käivad kaasas kunstnikuks olemisega tänapäeva kriisiga ühiskonnas ja kus kunst kui selline toimuva skaalal seisab. Näitus vastab juba eos küsimustele, mille küsimise peale ei osanuks tulla.

became more of a burden. But whether you like it or not, any problem is necessary for development, and that was the case here, too. The art market and the creators there had to start finding new ways to make their efforts more than just a voice calling in the desert, while never forgetting themselves as a whole.

Art market, life and death

Entering the room, you are greeted by the works of Kennet Lekko on the first wall. First, the powerful colours of the works hit, followed by the content. Using various well-known symbols, Lekko has put together word art, which gives the works even more weight. “Remember when I thought I was special. LOL” gives a keen sense of how one feels in a society where the usual ‘me’ becomes a ‘we’ in a crisis. The artist’s existential works first make you chuckle, but later they refuse to leave your thoughts.

Marko Mäetamm’s residency is summarised in a video in which the viewer can see continuously running text. Through handwritten text, the artist talks about his experience with creating and selling art, each new idea visualised by an image of an empty room with a canvas turned around and the understanding that this one piece has not sold “because they say it is too...”. Some of the reasons the artist gives are that it’s too weird, too conceptual, too horrid. These reasons seem trite but give a clear justification to consumer preferences (and chains imposed on the artist) – in an ugly world art must be clear, aesthetic, beautiful.

With his work, Alexei Gordin brings out a new side to the clash of society and art. The inevitability that art is often a machine for liberation shines through his work. Once again, the works show a verbal approach. Our reason is political, we do it in the context of art – such slogans help people find reasons why art justifies itself in the midst of a crisis.

Integrating the creative scene of different countries is often a praiseworthy act, helping to create a broader cultural picture. The Kunstiturg: elu ja surm (*Art Market, Life and Death*) of the first residence helps us understand the worries of being an artist in today’s society, in a time of crisis where art as such is positioned in the scale of everything going on. From the onset, the exhibition answers questions that we wouldn’t have even thought to ask.

Näitus „Kunstiturg, elu ja surm”
Exhibition *Art Market, Life and Death*
Foto: Andreas Baudisch

Kuidas hoida loomisrõõmu?

HOW TO PRESERVE THE JOY OF CREATION?

Kristel Schwede

Kas sa mäletad aega, kui olid väike laps ega käinud veel koolis? Elu oli siis lihtne, ärkasid üles ja terve päev oli sinu: söid, mängisid, joonistasid, jooksid ringi. Mängu- ja loomisrõõm oli sama enesestmõistetav kui söömine ja magamine. Joonistamine või meisterdamisoskus ei olnud oluline, võimalus end väljendada oli see, mis hoogu andis.

Eks see natuke lihtsustatud ja skemaatiline tagasivaade ole, lapsepõlvemälestused on kõigil erinevad. Küsimused ja teemad aga, mille üle arutleda soovin, on järgmised: kui loomine on osa inimese algolemusest, siis kuhu see vajadus vahepeal kaob? Kuidas loomisrõõmu ja -julguse juurde täiskasvanuna tagasi jõuda?

Ajades loomisrõõmu kaotamise jälgi, meenub kooliaeg, kui klassikaaslastega võrdlemine ja hinded muutsid mõnusa loovtegevuse märkamatuks võistluseks. Tagasi vaadates pole enam tähtis, kas võistluspinge tekitasid sa endale ise või tegi seda mõni täiskasvanu. Keegi ei taha end tunda kehakesena ning loomisrõõm asendus tasapisi loobumisega.

Kuidas täiskasvanuna üles leida oma loominguline osa ja see endale ka alles jätta? Tänaväärse missiooni enda loova minani jõudmiseks ja selle elus hoidmiseks on võtnud enda kanda ajakirjanik Piret Tüür, kes on juba mitu aastat töös hoidnud Loovgraafi nime kandvat veebiportaali ja sotsiaalmeedia kanaleid. Ta jagab lugejatega intervjuusid inimestega, kes on loonud sideme oma kaotsi läinud loova hingeosaga, omandavad uusi oskusi ja proovivad leida elus tasakaalu nii, et peale praktilise elukorralduse leiduks aega ja ruumi ka loometegevuseks.

Loovgraafis avaldatud lood, virtuaalnäitused, temaatilised fotode kogumise-näitamise üleskutsed ja mõtete jagamine sotsiaalmeedias on kõik osa sõbralikust virtuaalkogukonnast, mille liikmed ajavad omas rütmis omi asju, jagavad kogemusi ega muretse pingerea pärast, „kes on kõige andekam“. Kuidas saakski omavahel võrrelda päästeametnikust makrameekunstnikku raamatupoe omanikuga või loovagentuuri juhti matemaatiku, muusiku või maalikunstnikuga?

Positiivis näitame seekord valikut Loovgraafi virtuaalnäitusest „Koht, kus ma loon“.

Do you remember when you were a small child not yet in school? Life was simple then – you woke up and the whole day was yours: you ate, played, drew, ran around. The joy of play and creation were just as self-explanatory as eating and sleeping. The talent for drawing or the skill of crafting wasn't important, it was the ability to express yourself that put the wind beneath your wings.

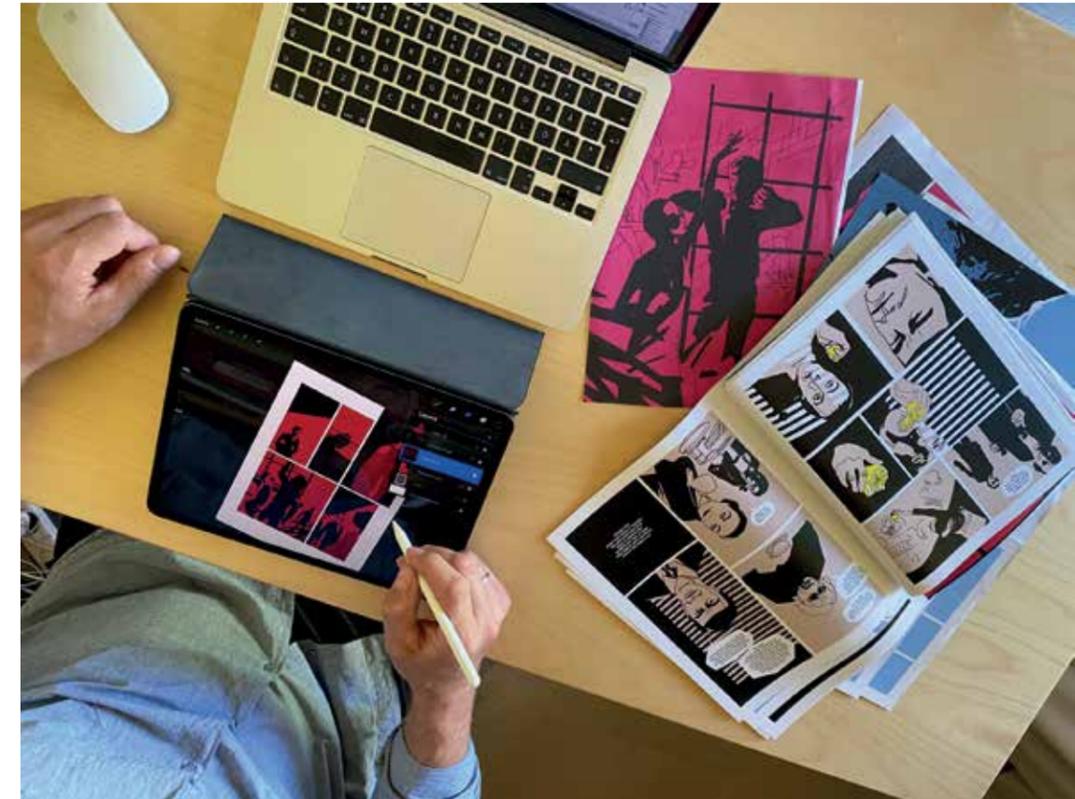
I suppose this is a somewhat simplistic retrospective, everyone's childhood memories are different, but the questions and topics that I'd like to discuss are the following: if creation is part of a person's original essence, where does this disappear to? How can we get back to this joy and courage in order to create as an adult?

Tracing the loss of the joy of creation, I am reminded of my school years when comparing oneself to schoolmates and the grades unnoticeably turned the enjoyable creative process into a competition. Looking back, it no longer matters whether you created this competitive tension or if some adult did it for you. No one wants to feel below par, and the joy of creation was gradually replaced by giving up.

How do find your creative part and preserve it as an adult? Journalist Piret Tüür, who has run the online portal and social media channels that go by the name *Loovgraaf* for several years, has taken on the commendable mission of reaching and preserving one's creative self. She shares interviews with people who have established a connection with the lost part of their creative soul, who acquire new skills and try to find a balance in their lives so that they would have time and space for creative activities alongside their 'normal' lives.

The stories published in *Loovgraaf*, virtual exhibitions, thematic challenges for collecting and presenting photos, and sharing of ideas in social media are all part of a friendly virtual community whose members conduct their affairs at their own pace, share experiences and don't worry about lists of the 'most talented'. How could you even compare a macrame artist who is an official of the rescue service to a bookshop owner or the head of a creative agency, to a mathematician, musician or painter?

This time, we present a selection from *Loovgraaf's* Koht, kus ma loon (The Place Where I Create) virtual exhibition.

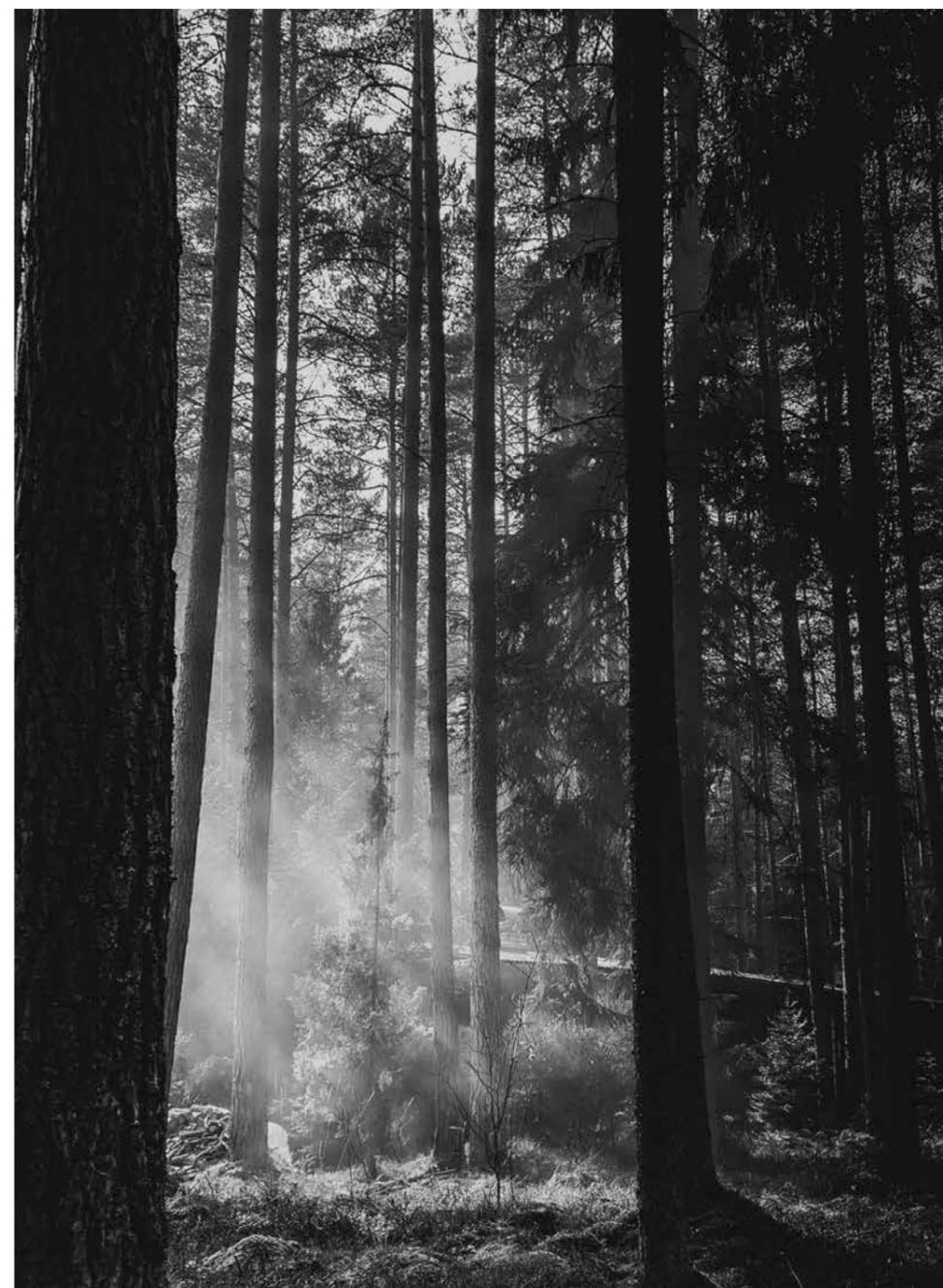
Graafiline disainer ja koomiksikunstnik Veiko Tammjärv: „Olen joonistanud rongis, lennukis, kodus laua taga, diivanil, tööl lõunapausil, kohvikus, autos. Tahvel ja pliiats on mul alati kaasas, et võimalusel saaks jälle mõne joone tõmmata“.

Graphic designer and cartoonist Veiko Tammjärv: “I have drawn in a train, on a plane, at home at a table, on a sofa, at work during a lunch break, in a café, in a car. I always have a board and a pencil with me so that I can draw some lines again if possible.”

Helilooja Matis Leima: „Minu laboratoorium, kus püüan arvukate katsete abil muusika saladusele jälile saada”.

Composer Matis Leima: "My laboratory, where I try to trace the secret of music with the help of numerous experiments."

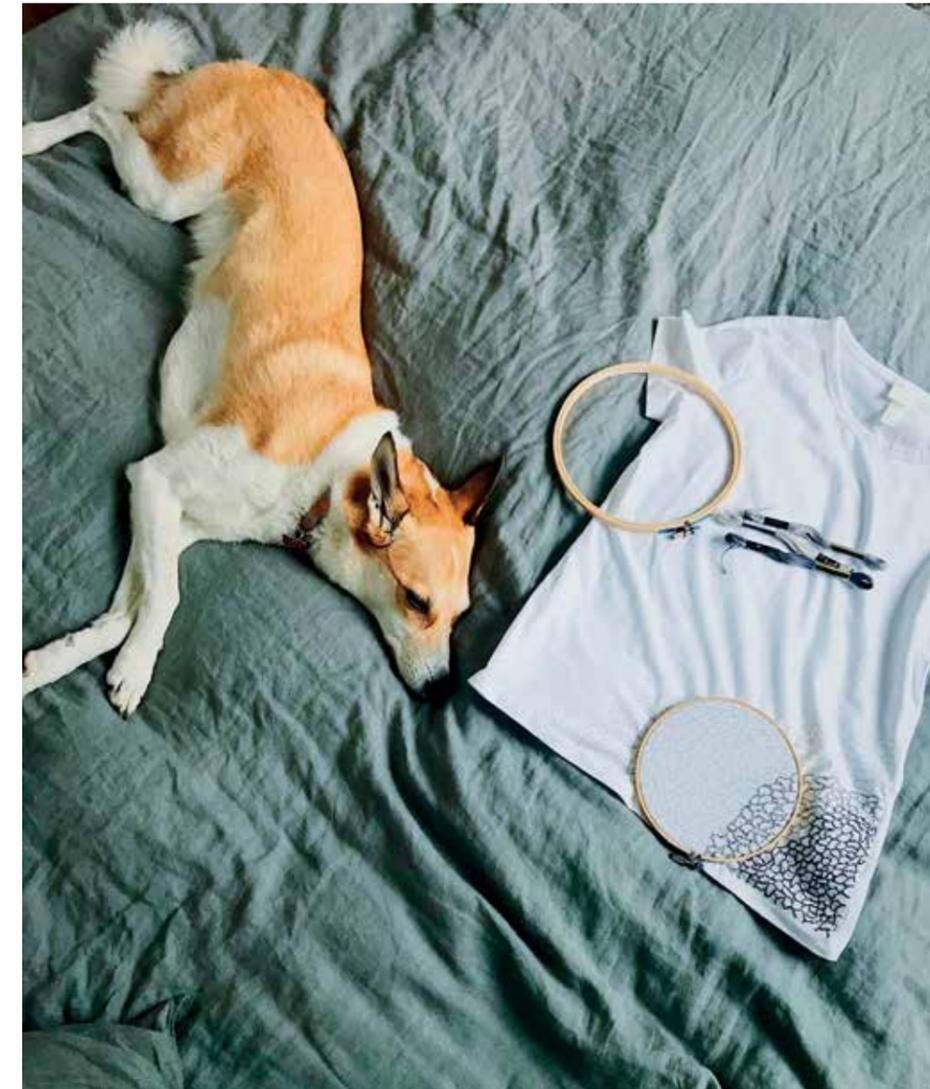
Luuletaja Anett Rannamets: „Kõige rohkem saan kirja nende kõrgete mändide all oma kodupaigas”.

Poet Anett Rannamets: "I write most under these tall pines in my homeland."

Kuuekordne vanaema Ülle Tomingas: „Soo-otsa talu lehise-puonnis pikutades ja aknakesest välja vaadates on mitmeid kordi tulnud mõte, et see vaade aknast on ju raamitud pilt. Pildistan mobiiliga ja ikka enda rõõmuks“.

Six-time grandmother Ülle Tomingas: "Lying in the larch tree at Soo-otsa farm and looking out of the window, the idea has come up several times that it is a framed picture. This is a view from the window. I take pictures with my mobile phone for my own pleasure."

Käsitöö- ja disainihuviline Grete Rozdestvenski: "Siin oma kodu voodis ma koon ja tikin".

Grete Rozdestvenski, interested in handicrafts and design: "Here at home in bed I knit and quilt."

Impressum

POSITIIV
Eesti fotoajakiri
Estonian Photo Magazine

VÄLJAANDJA
Publisher
Meediarong OÜ
Roo 21a Tallinn 10611 Estonia
positiiv.ee
www.facebook.com/FotoajakiriPositiiv

PEATOIMETAJA
Editor in Chief
Kristel Schwede
kristel@positiiv.ee

DOKUMENTAAL- JA PORTRREEFOTO
Documentary and Portrait Photography
Annika Haas
annika@positiiv.ee

KEELETOIMETAJAD
Language Editors
Mare Nurmoja
Daniel Allen

TÕLGE
Translation
Finest Agency OÜ

KUJUNDUS
Layout
Fotoaken MTÜ

TRÜKK
Print
Aktaprint AS
www.aktaprint.ee

INFO JA MÜÜK
Info and sales
info@positiiv.ee

ÜKSIKNUMBRI HIND
Price per Issue
6 EUR

AASTATELLIMUS EESTIS
Pre-ordering in Estonia
4 numbrit / 4 issues 28 EUR

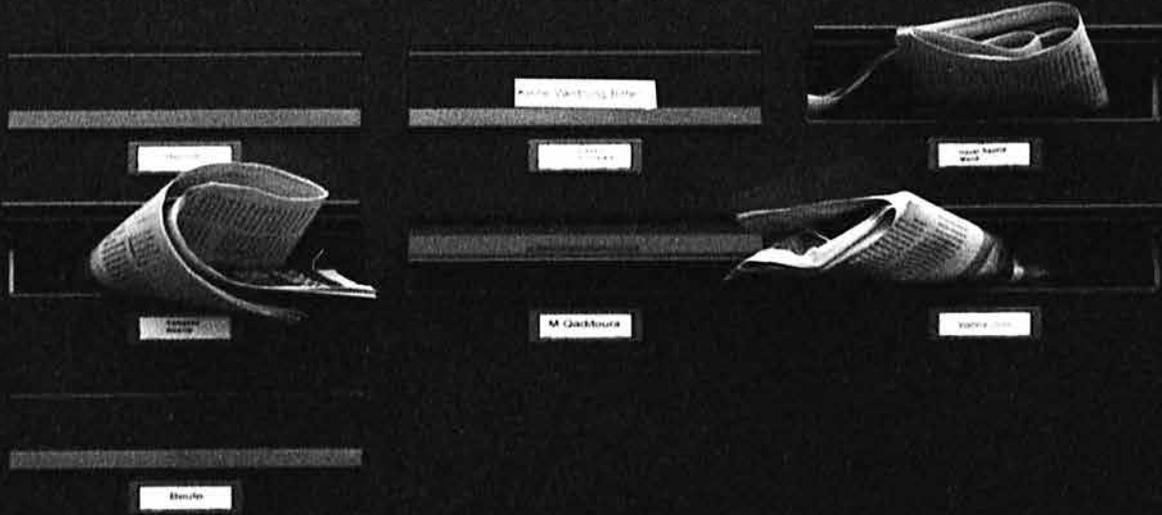
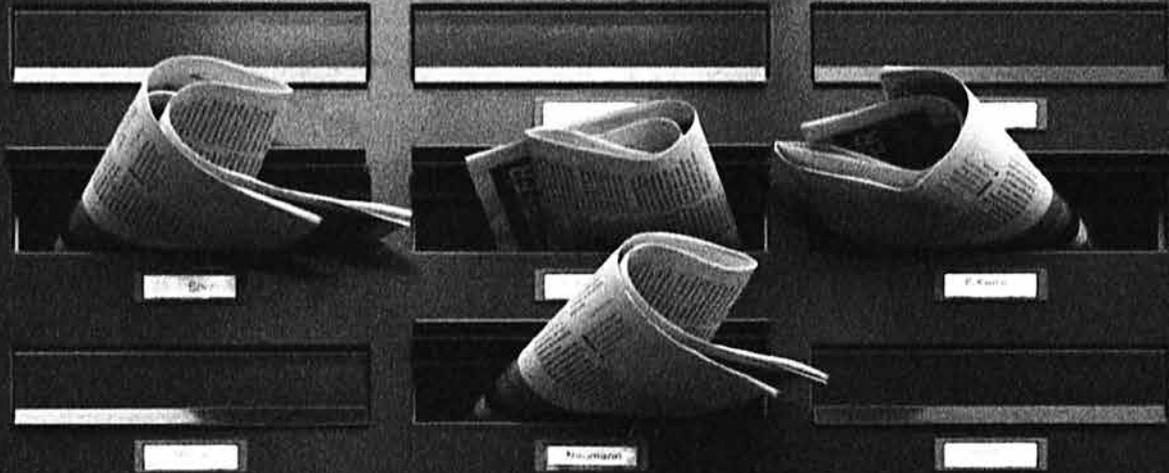
AASTATELLIMUS VÄLISMAAL
Pre-ordering outside Estonia
info@positiiv.ee

All photographs and texts are the copyright
property of the authors.

ISSN 1736-9053

Aitäh kõigile, kes kaasa aitasid!
Thank you to everyone who contributed to this magazine!

ISSN 1736-9053
9 1771736 905006
Hind 6.00